

UNIwersytet WROCLAWSKI
Biblioteka Wydziału Prawa

8293

I

25 27 100 100 100
● HAMERSKI ● BLOCH

ZARYS POLSKIEGO PRAWA WEKSLOWEGO

L W Ó W

WYDAWNICTWO ST. MALINOWSKI

LWÓW UL. BATOREGO 2 (róg ul. Halickiej)

ZARYS POLSKIEGO PRAWA WEKSLOWEGO

opracowali:

Dr ALFRED LANIEWSKI
Sędzia Sądu Apelacyjnego

i

Dr KAROL HAMERSKI

Uzgodnił z prawem wekslowym z 28/4 1936:

Dr LEON BLOCH
Sędzia Sądu Apelacyjnego

L W O W

WYDAWNICTWO ST. MALINOWSKI

LWÓW UL. BATOREGO 2 (rog ul. Hałkckiej)

Wszelkie prawa przedruku zabronione

8293

WSTĘP HISTORYCZNY.

Początków wekslu należy szukać w średniowieczu. Wyrósł on w XIII i XIV wieku we Włoszech i południowej Francji. Pierwszą funkcją, jaką on spełniał, była funkcja transportowa, to znaczy weksel ułatwiał transport pieniędzy z jednego miejsca na drugie, co w ówczesnych niepewnych pod względem bezpieczeństwa publicznego czasach było wielkiego znaczenia. Kupiec, zamiast wozić ze sobą pieniądze, wręczał je wekslarzowi (campsorowi), a ten za to dawał mu weksel, płatny w miejscowości, gdzie kupiec potrzebował pieniędzy, zlecając tymże wekslem wekslarzowi w owym miejscu zamieszkałemu wypłatę tejże sumy pieniężnej.

Po pewnym czasie poczyną weksel spełniać i drugą funkcję gospodarczą, a mianowicie funkcję kredytową, polegającą na tym, że za wartości obecnie dawane, otrzymuje się weksel, płatny w czasie późniejszym.

Ze względu zaś na to, że weksel jest łatwo przenośnym z jednej osoby na drugą, poczyną służyć jako surogat pieniądza, którym uskutecznią się wypłaty, spełniając w ten sposób dalszą swą funkcję gospodarczą, tj. funkcję obiegową.

W końcu poczyną weksel spełniać i czwartą swą funkcję, tj. służyć jako środek międzynarodowych wypłat.

W Polsce do roku 1775 istniały tylko w poszczególnych miastach (Gdańsk, Elbląg) lokalne ustawy wekslowe, wzorowane w zupełności na takichże niemieckich. Na tychże też opiera się pierwsza polska ustawa z r. 1775.

Z upadkiem państwa polskiego dzieli prawo wekslowe, losy ustaw wekslowych państw zaborczych.

Prawo wekslowe z dnia 14 listopada 1924 Nr 100 poz. 926 Dz. U. R. P., które obowiązywało do dnia 1 lipca 1936, opierało się na międzynarodowych konferencjach w Hadze, zwołanych w latach 1910 i 1912, których owocem było stworzenie jednolitej ustawy wekslowej, opartej tak na systemie niemieckim, jak i francuskim.

Obecnie obowiązujące prawo wekslowe, wprowadzone ustawą z dnia 28 kwietnia 1936 Dz. U. R. P. Nr 37 poz. 282 opiera się na zasadach, przyjętych przez Polskę i innych dziesięciu państw w konwencji genewskiej z 7 czerwca 1930 r. Obowiązuje ono z dniem 1 lipca 1936 i nie stosuje się do weksli, wystawionych przed tym dniem.

TEORIE WEKSŁU.

Do najdawniejszych teorii wekslowych należą teorie Einerta, Liebego i Thöla.

Pierwszy uważa weksel za pieniądź papierowy, wydany przez kupca, a to dlatego, ponieważ zarzuty pozawekslowe, nieznanie nabywcy nie mają przy weksłu znaczenia.

Teorię tę jednak należy uważać za mylną, albowiem pieniądź papierowy jest papierem na okaziciela, podczas gdy weksel opiewający na okaziciela, jest wedle prawa wekslowego niedopuszczalny. Ponadto odstąpienie papierowego pieniądza innej osobie nie rodzi żadnych stosunków między pozbywcą a nabywcą, jak to właśnie ma miejsce przy weksłu, wreszcie weksel jest środkiem zapłaty tylko o tyle, o ile w zamian za niego otrzyma się w przyszłości pieniądź.

Niesłuszną jest teoria Liebego, który weksel uważa za akt formalny, dopatrując się całej jego siły w jego formie.

Thöl uznaje natomiast kontraktowy charakter weksłu. Tę tzw. teorię kontraktową przejął i uza

sadził szereg prawników, a między innymi Goldschmidt, Gareis, Gierke, Gerber i inni. Twierdzą oni, że przyczyną powstania zobowiązania wekslowego jest umowa, a to zwłaszcza z tego powodu, ponieważ prawo chroni tylko indosatariusza w dobrej wierze, nie chroni natomiast w dobrej wierze będącego remitenta.

Powstanie zobowiązania wekslowego wobec dalszych nabywców tłumaczy zwolennicy tej teorii już to w ten sposób, że pierwszy nabywca pełni rolę pośrednika między swym następcą a wystawcą, już też twierdzą, że umowa zawierana z pierwszym nabywcą jest zarazem umową in favorem tertii (na rzecz dalszych nabywców) albo też, że umowa z pierwszym nabywcą jest ofertą skierowaną do nieoznaczonej osoby, której przyjęciem jest akceptowanie weksłu. Goldschmidt wreszcie twierdzi, że w umowie z pierwszym nabywcą mieści się zarazem jednostronne przyrzeczenie wobec dalszych nabywców, które sprawia, że kto tylko weksel nabędzie, staje się tym samym uprawnionym.

Poza tą teorią istnieją i inne jeszcze teorie, starające się wyjaśnić istotę zobowiązania wekslowego.

W szczególności teoria kreacyjna dopatruje się przyczyny powstania zobowiązania wekslowego w samym fakcie wystawienia weksłu. Teoria personifikacyjna uważa sam weksel za wierzyciela, a jego posiadacza tylko za zastępcę weksłu. Teoria emisyjna domaga się od wystawcy aktu zdolnego do przeniesienia własności, domagając się jednak zarazem także i od wierzyciela pewnych aktów prawnych. Z pomiędzy zwolenników tej teorii domaga się Kuntze, aby weksel dostał się do rąk trzeciej osoby, przyczem obojętnym mu jest, czy ona będzie w dobrej czy złej wierze. Grünhut natomiast żąda, by weksel dostał się w ręce posiadacza w dobrej wierze.

T Y T U Ł I. WEKSEL TRASOWANY.

Treść i istota weksłu trasowanego przedstawiają się w ten sposób, że jedna osoba, którą zowiemy *w y s t a w c ą*, gdyż ona weksel wystawia, jest niejako jego autorem, poleca osobie drugiej, którą nazywamy *trasatem*, lub *przekazanym*, aby osobie trzeciej, zwanej *remitentem* (także *wekslobiercą*) wypłaciła pewną sumę wekslową.

Następujący interes uzmysłowi nam zastosowanie weksłu: Jan A. kupił u Władysława B. towary, za które ma mu zapłacić po pewnym czasie 200 zł; ponieważ zaś niejaki Zygmunt C. jest dłużny Janowi A. kwotę 200 zł, przeto Jan A. zamiast sam zapłacić tę kwotę Władysławowi B. wystawia weksel (staje się *wystawcą*), w którym poleca Zygmunutowi C. (w tym wypadku *trasatowi*), by Władysławowi B. (w tym wypadku *remitentowi*) ową kwotę 200 zł zapłacił. Mówimy w tym wypadku, że Jan A. *remituje* weksel Władysławowi B., zaś *trasuje* go na Zygmunta C.

Przy weksłu trasowanym występują tedy trzy osoby: jedna dająca polecenie wypłaty (*wystawca*), druga, do której to polecenie jest skierowane (*trasat*) i trzecia, na rzecz której to polecenie opiewa (*remitent*).

D Z I A Ł I.

WYSTAWIENIE I FORMA WEKSLU.

Art. 1—10.

Weksel nie może być wystawiony w formie dowolnej; na wekslu znajdują się jedne wyrażenia, które przepisuje już sama ustawa i te wyrażenia nazywamy *ustawowymi wymogami*, lub *klauzulami weksla*; one na wekslu znajdować się

muszą, brak choćby jednej z nich powoduje, że dokumentu takiego nie moglibyśmy uważać za weksel. Inne wyrażenia wytworzyła praktyka i te nazywamy kupieckimi, lub zwyczajowymi wymogami względnie klauzulami weksłu; brak takowych nie przeszkadza, że odnośny dokument będzie mimo to weksłem.

Do klauzul ustawowych należą:

1. oznaczenie „weksel“ i to w samej treści weksłu, a więc nie jako np. napis.

2. polecenie wypłaty sumy pieniężnej (więc nie dostarczenia np. towarów, papierów wartościowych itp.), przyczem wypłaty tej nie wolno uzależnić od jakiegoś warunku, np. od wzajemnego świadczenia. Suma pieniężna może być oznaczona literami i liczbami.

3. wymienienie nazwiska trasata.

4. oznaczenie czasu płatności sumy pieniężnej (sumy wekslowej), z tym jednakże, że weksel na którym to wyrażnie nie nastąpiło, będzie mimo to uważany za ważny weksel, a przyjmujemy, że ma on być płatny za okazaniem (o czym jeszcze poniżej), tzn. wtedy, kiedy się tylko zapłaty zażąda.

5. oznaczenie miejsca, w którym zapłata ma nastąpić, przy czym wyraźne oznaczenie tego miejsca nie jest koniecznym wymaganiem, wystarczy bowiem, jeśli obok nazwiska trasata znajdzie się na wekslu jakaś miejscowość; w takim razie ją uważamy za miejsce płatności weksla.

6. nazwisko remitenta, przy czym zauważyć należy, że wypłata sumy wekslowej nie musi nastąpić koniecznie na rzecz samego remitenta, lecz także ewentualnie i na jego zlecenie, to znaczy na rzecz tej osoby, którą on wskaże.

7. oznaczenie daty wystawienia weksłu, oraz miejsca, w którym go wystawiono, przy czym i to miejsce nie musi być specjalnie oznaczone, i tu również wystarczy, jeżeli obok nazwiska wystawcy umieścimy jakąś miejscowość; w takim razie ją uważamy za miejsce wystawienia weksłu.

8. podpis wystawcy.

Do klauzul kupieckich należą.

1. Przyjęło się, by prócz oznaczania sumy wekslowej w treści samego weksłu, oznaczono ją ponadto u góry po prawej stronie weksłu; zwykle w treści weksłu pisze się ją literami, a u góry liczbami, co jednak nie jest kategorycznie nakazanym. Może się zdarzyć, że wskutek omyłki czy innych okoliczności te dwukrotnie wypisane sumy mogą się między sobą różnić; w takim razie weksel będzie ważny na sumę napisaną literami, gdyby jednakże sumę tę wypisano kilka razy literami, lub kilka razy liczbami (co przecież jest dopuszczalnym), weksel jest ważny na sumę *m n i e j s z ą*.

2. oznaczenie weksła jako pierwszy (prima - weksel), choćbyśmy nawet nie wystawiali weksli dalszych (drugi — secunda, trzeci — terza).

3. tzw. klauzula na zlecenie, tj. wyraźna wzmianka, że zapłata sumy wekslowej ma nastąpić „na zlecenie remitenta”. Już wyżej zaznaczono, że to oznaczenie nie ma istotnego znaczenia, gdyż choćby go nawet nie było, suma weksłowa będzie zawsze płatną „na zlecenie” remitenta.

4. tzw. klauzula waluty. Są to wyrażenia brzmiące na różnych weksłach rozmaicie jak: „wartość w gotówce”, „wartość w towarach”, „wartość w rachunku”. — Cóż ta klauzula oznacza? Zrozumiałą jest rzeczą, że wystawca remituując weksel, tzn. uprawniając remitenta do dysponowania sumą weksłową coś od niego otrzymał, co właśnie tą klauzulą stwierdza; mógł on mianowicie od niego otrzymać gotówkę, towary lub uznanie na rachunku i stosownie do tego rozmaite będzie brzmienie tej klauzuli.

Bywają jednak wypadki, że wystawca jakkolwiek na rzecz pewnego remitenta remitował weksel, przecież niczego od niego nie otrzymał, np. jeżeli wystawca remituje weksel nie z własnej inicjatywy, nie skutkiem stosunku, który go łączy z remitentem, ale na prośbę jakiejś trzeciej osoby, która pragnie by dany remitent uzyskał prawo do sumy weksło-

wej: w tym wypadku występuje wystawca jedynie jako komisant tej osoby trzeciej i dlatego taki weksel nazywa się rymesą komisową. W tej rymesie nie może wystawca w klauzuli waluty stwierdzić, że on coś od remitenta otrzymał, bo on faktycznie od niego nic nie otrzymał, mogła co najwyżej coś otrzymać owa trzecia osoba i dlatego tu będzie klauzula waluty brzmieć: „wartość w rachunku N. N. (owej trzeciej osoby)“.

Odnosnie jednak do tej tzw. waluty zaznaczyć należy, że ona nie jest w ogóle w prawie wekslowym unormowana; ważność weksłu, powstałych z niego praw i zobowiązań w nich nie wiąże się z kwestią „waluty wekslowej“.

5. Tzw. klauzula pokrycia, która brzmi: „i wstawisz pan na rachunek“; treścią tej klauzuli poleca wystawca trasatowi, by jego obciążył, tzn. na jego rachunek wstawił fakt wypłaty sumy wekslowej; wystawca miał prawo trasować na trasata, ale też tenże ma za to prawo obciążyć jego rachunek.

Jednakże i tu bywa czasem, że wystawca trasuje nie z mocy własnego prawa wobec trasata, ale dlatego, bo trzecia osoba, której przysługuje prawo wobec trasata, go o to prosi; tu znowu występuje przy trasowaniu wystawca jako komisant owej trzeciej osoby i takie weksle, które wystawca trasuje jedynie na zlecenie trzeciej osoby nazywają się tratami komisowymi. Tu wystawca w klauzuli pokrycia nie poleci obciążyć swego rachunku lecz rachunek owej trzeciej osoby, która dała mu polecenie trasowania i dlatego będzie ta klauzula brzmiała: „i wstawisz pan na rachunek N. N. (owej trzeciej osoby)“.

I ta kwestia tzw. pokrycia nie opiera się na prawie wekslowym, owszem cały ten stosunek pokrycia pozostaje poza wekslem i opiera się na osobnych umowach poza weksleni zawartych. Również i dla posiadacza weksłu jest stosunek pokrycia obojętnym.

6. Tzw. klauzula zawiadomienia, która brzmi: „bez uwiadomienia“, lub „za uwiadomieniem“, którą wystawca po-

leca trasatowi, by świadczył zapłatę nie czekając jego osobnego uwiadomienia lub też właśnie takowe wyczekując.

7. Weksel wymaga ostemplowania wedle specjalnej skali wekslowej, a to pod rygorem kar skarbowych.

Wedle powyższego będzie zatem weksel trasowany brzmiał:

<p><i>Lwów, dnia 15 września 1914.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Na Zł. 100.—</i></p> <p><i>Za trzy miesiące¹⁾ od daty zapłacisz Pan za ten prima weksel na zlecenie p. Jana Remowskiego kwotę</i></p> <p style="text-align: center;">sto złotych</p> <p><i>wartość w rachunku²⁾ i wstawisz go Pan na rachunek za uwiadomieniem³⁾.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Adolf Hilarski</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Pan Wincenty Roicki</i> <i>we Lwowie</i></p>
--

Jakkolwiek osoba remitenta musi być na wekslu wymieniona, to może nią być i sam wystawca, tzn. wystawca chce, by weksel był płatny na jego zlecenie („zapłacisz Pan.. , na zlecenie moje własne“); są to tzw. weksle na własne zlecenie. Tak samo może być trasatem ta sama osoba co wystawca (weksel trasowano—własny) co będzie w szczególności miało miejsce wtedy, jeżeli jakieś przedsiębiorstwo trasyje weksel na swą filię.

* * *

Ściągnięcie sumy wekslowej w miejscu zamieszkania trasata przedstawia się czasem jako niedogodne; w takim razie wymieni się jakąś inną osobę w tej samej lub innej miej-

¹⁾ Może być i inne oznaczenie płatności, o czym poniżej.

²⁾ Może być w miarę okoliczności „w towarach“ lub „w gotówce“.

³⁾ Może być „bez zawiadomienia“.

scowości, u której weksel będzie płatny a z którą oczywiście trzeba się poprzednio w tym względzie porozumieć; otóż weksel, płatny nie u trasata, lecz u innej osoby, choćby ona zresztą nawet w tej samej miejscowości mieszkała co i trasat, nazywa się umiejscowionym lub domicyliowanym a ową osobę nazywamy domicyliatem.

Z chwilą, kiedy taki domicyliat został na wekslu wymienionym, do niego należy się zgłosić po zapłatę, tzn. nie wolno pominąć domicyliata a zgłaszać się do trasata...

Umiejscowić weksel u domicyliata ma prawo tak wystawca jak i trasat; jednakże tylko ten pierwszy może wskazać domicyliata zamieszkałego w innej miejscowości niż podanej koło nazwiska trasata.

Domicyliat nie jest osobą z weksłu ani uprawnioną ani zobowiązaną i dlatego też weksłu nie podpisuje.

Co innego aniżeli domicyliat jest lokal zapłaty, który wskazać może wystawca albo trasat; w tym to lokalu należy prezentować weksel (o czym poniżej będzie mowa) i go protestować.

* * *

Na wekslach płatnych „za okazaniem“ lub w pewien czas po okazaniu może wystawca umieścić dopisek, że suma wekslowa będzie oprocentowana np. „zapłacisz Pan 100 zł wraz z 5% odsetkami“ a to dlatego, ponieważ przy tych wekslach nie można przecież z góry wiedzieć, kiedy one będą płatne i nie można dlatego odsetek uwzględnić już w samej sumie wekslowej; przy innych wekslach dadzą się procenta z łatwością obliczyć i wstawić do sumy wekslowej, dlatego nie wolno ich osobno wymieniać, a wymienienie ich uważa się za nienapisane.

Jeżeliby nie określono wysokości odsetek, lecz ogólnikowo powiedziano: „zapłacisz Pan 100 zł wraz z odsetkami“, wtedy zastrzeżenie oprocentowania uważa się również za nienapisane. Można też określić datę, od której bieżą

odsetki. Jeśli tego wyraźnie nie uczyniono, biegną one od daty wystawienia weksłu.

Podpis na wekslu zobowiązuje, nie może zatem ten, kto weksel podpisał, uchylić się od zobowiązania dlatego, że inne podpisy na tym wekslu są fałszywe lub nieważne.

Weksel można podpisać także przez przedstawiciela; oczywiście, gdyby ktoś podpisał weksel jako przedstawiciel drugiej osoby, a nie miał do tego upoważnienia lub też dane sobie upoważnienie przekroczył, będzie sam odpowiadał za całe zobowiązanie wekslowe, względnie za nadwyżkę. Więc jeśli mając upoważnienie do podpisania weksłu na 100 zł, podpisał na 200 zł, będzie odpowiadał za 100 zł. W razie jednak zapłaty tej kwoty może poszukiwać jej zwrotu u tych osób wekslowo zobowiązanych, u którychby jej miał prawo poszukiwać mocodawca.

Nie jest koniecznym, by weksel był w chwili wystawienia w zupełności wypełniony. Dopiero w chwili, gdy posiadacz czyni z weksłu użytek w sądzie, musi on być wypełniony i zawierać te wszystkie wymogi, bez których weksel byłby nieważnym. W obiegu znajdują się często weksle podpisane, lecz nie wypełnione (in blanco). Kto podpisuje i oddaje weksel niewypełniony bez zastrzeżeń, upoważnia w sposób domniemany każdego posiadacza do wypełnienia go. Wypełnienie nie może się jednak sprzeciwiać wyraźnej umowie. O takiej umowie musiałby jednak wypełniający weksel wiedzieć, aby zobowiązany mógł skutecznie bronić się zarzutem, że weksel wypełniono niezgodnie z zawartym porozumieniem. Nabywca weksłu, będący w dobrej wierze, który przy nabyciu nie dopuścił się rażącego niedbalstwa, nie ucierpi zatem z tego powodu, że weksel podpisanym został w stanie niewypełnionym i że wypełnienie nastąpiło niezgodnie z porozumieniem między podpisującym a tym, który od niego weksel przyjmuje. Przykład wyjaśni: Ktoś otrzymuje weksel niewypełniony od wystawcy i pierwszego indosanta a przyjęty przez trasata i nie wiedząc nic o porozumieniu

między przyjmcą a wystawcą wypełni w dobrej wierze weksel, podając jako miejsce płatności Lwów — nie ucierpi on, choćby zobowiązany udowodnił, że porozumiał się o inne miejsce płatności.

D Z I A Ł II.

INDOS.

Art. 11—20.

Z tego cośmy dotąd powiedzieli wynika, że owym pierwszym uprawnionym do pobrania sumy wekslowej, względnie dysponowania nią jest remitent, czy nim będzie sam wystawca czy też inna osoba. Ten uprawniony może jednak przysługujące mu z weksłu prawa przelać na kogo innego, tzn. uprawnić w tej samej mierze kogo innego do dysponowania sumą wekslową. Takie przelanie praw wekslowych na inną osobę, uskutecznione na samym wekslu nazywa się indosem albo żyrem. Mamy tu tedy dwie osoby: jedną, która ustępuje prawa z weksłu jej przysługujące i tą nazywamy indosantem albo żyrantem i drugą, która te prawa nabywa, tą zwie się indosatariuszem albo żyratariuszem. Pamiętać należy o tym, że każdy indosatariusz tj. nabywca praw wekslowych może się każdej chwili stać indosantem tj. przelać swe prawa na kogo innego tj. na dalszego indosatariusza, a ten znowu dalej, tak, że łańcuch indosów jest nieograniczony.

Ponieważ klauzula „na zlecenie“ nie należy do istotnych wymogów weksłu, przeto można indosować weksel, który nawet takiej klauzuli nie posiada i opiewa np. „zapłacisz Pan panu X-owi“. Tylko gdyby wystawca wyraźnie zakazał indosowania weksłu, pisząc na nim np.: „zapłacisz Pan panu X-owi, lecz nie na jego zlecenie“, wtedy

weksłu indosować nie można. Tego rodzaju weksel zwie się rekta-wekslem. Zaznaczyć tu jednak wypada, że weksel taki może być mimo to indosowany w formie i ze skutkami zwyczajnej cesji.

Indosować weksel można na każdego, a więc nawet na osoby wekslowo zobowiązane z danego weksłu, np. na trasa i wystawcę, którzy znowu ze swej strony mogą w dalszym ciągu weksel indosować.

Taki indos nazywa się *indosem powrotnym*. Oczywiście weksel nabyty przez dłużnika wekslowego przed płatnością weksłu powoduje spoczywanie praw wekslowych.

Indos winien być bezwarunkowy. Musi on odnosić się do całej sumy wekslowej a nie do jego części. Indos częściowy jest nieważny. Musi on być — co już zresztą poprzednio wspomniano — napisany na samym weksłu, często się jednak zdarzy, że odwrotna strona weksłu, która jest dla indosów przeznaczoną, nie będzie w stanie wszystkich ich pomieścić, wtedy należy sporządzić kartkę dodatkową tzw. przydłużek lub allonżkę, skleić z wekslem i na niej umieszczać dalsze indosy.

Indos może być albo zupełny albo niezupełny. Indos zupełny zawiera: 1. Klauzulę zlecenia. 2. Nazwisko indosariusza. 3. Klauzulę waluty. 4. Miejsce i datę uskutecznienia indosu. 5. Podpis indosanta. Za czym indos zupełny brzmieć będzie na przykładzie:

„Zamiast mnie¹⁾ na zlecenie²⁾ p. Janowskiego³⁾). Wartość w gotówce⁴⁾.

Lwów⁵⁾, dnia 12 maja 1925⁶⁾.

Adam Niziński⁷⁾).

Zupełnie ten sam skutek prawny ma indos niezupełny polegający jedynie na samym podpisie indosanta; oczywiście, by uniknąć nieporozumień co do charakteru wekslowego pod-

¹⁾ Tu należy domyśleć się słów „zapłacisz pan“, ²⁾ klauzula zlecenia, ³⁾ nazwisko indosariusza, ⁴⁾ klauzula waluty, ⁵⁾ miejsce uskutecznienia indosu, ⁶⁾ data, ⁷⁾ podpis indosanta.

pisanego, tego rodzaju indos musi być umieszczony tylko na odwrotnej stronie weksłu, względnie na przydłużku, gdyż sam podpis na przedniej stronie bez dodatku mógł by oznaczać ewentualnie akcept lub porękę (o czym poniżej). Tego rodzaju indos zowie się także indosem otwartym lub indosem in blanco. Wynika z tego, że uprawnionym wekslowo będzie przy indosie zupełnym, wymieniony w nim indosatariusz, natomiast przy indosie in blanco posiadacz weksłu. Tenże może weksel dalej indosować w trojaki sposób:

1. przy pomocy zupełnego indosu, a więc z wymienieniem nazwiska dalszego indosatariusza;

2. przy pomocy indosu otwartego, a więc umieszczając na wekslu jedynie swój podpis;

3. przez proste wręczenie weksłu. Każdemu indosatariuszowi na podstawie indosu in blanco wolno jest indos taki uzupełnić, w szczególności wstawić doń nazwisko indosatariusza i to albo swoje własne albo też innej osoby (np. tej, której on weksel odstępuje).

Indosantowi może zależeć na tym, by jego indosatariusz weksła dalej nie indosował, może on temu zapobiec przez umieszczenie w indosie słów „nie na zlecenie“. („Zamiast mnie panu Janowskiemu, lecz nie na zlecenie“). Taki indos zowie się rekta-indosem.

Skutkiem takiego zakazu dalszego indosowania jest to, że indosant odpowiada wekslowo jedynie wobec swego bezpośredniego indosatariusza względnie wobec tegoż następców tylko w tym zakresie, jak wobec niego samego.

Indosatariusz nie potrzebuje wykazywać w jaki sposób, z jakiego tytułu i na jakiej podstawie nabył weksel; uważamy go za uprawnionego wekslowo, jeśli ma w swym ręku weksel i jeśli z szeregu umieszczonych na wekslu indosów wynika na podstawie powyżej wyluszczonej zasad, że on jest właśnie indosatariuszem. Może się tedy zdarzyć wypadek, że indosatariusz z indosu in blanco, którego nazwisko tedy na wekslu nie widnieje i który go nabył przez proste

wręczenie, zgubi weksel. Znalazca indosuje go komu innemu, który weksel nabywa w najlepszej wierze; otóż ten ostatni indosatariusz (w dobrej wierze) będzie w zupełności z weksłu uprawnionym, dalszej legitymacji nie potrzebuje i nie będzie też obowiązany wydać tego weksłu owemu, który go zgubił. Tylko ten indosatariusz jest obowiązany wydać weksel, który go nabył w złej wierze (a więc znalazca lub złodziej, który weksel ukradł) lub kto przy nabyciu dopuścił się ciężkiego niedbalstwa (np. nabywa weksel od znanego sobie złodzieja, choć nie wie zresztą, że on weksel ukradł, lub od biedaka, co do którego może przypuszczać, że on z weksłami nie ma nic do czynienia).

Dalszą konsekwencją tego bezwzględnego uprawnienia posiadacza weksłu jest to, że dłużnik wekslowy nie może mu odmówić świadczenia z powodów, który nie zaistniały właśnie między tym posiadaczem a dłużnikiem, lecz między dłużnikiem a poprzednimi posiadaczami lub wystawcą. Np. wystawca sprzedał towar trasatowi i na pokrycie ceny kupna trasuje nań weksel. Następnie indosuje ten weksel na trzecią osobę. Trasat przekonał się potem, że towar nie odpowiada zamówieniu i miałby prawo wystawcy zań nie zapłacić; mimo to jednak nie będzie mógł podnieść tego zarzutu wobec indosatariusza i będzie też wobec niego obowiązany do świadczenia. Tylko w tym wypadku, gdyby posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika, będzie mógł trasat (o ile to nb. udowodni) podnieść przeciw niemu zarzuty przysługujące mu osobiście przeciw wystawcy względnie innym poprzednim posiadaczom (art. 17). Przykład: Ktoś nabywa w drodze indosu weksel, wiedząc, że dłużnik sumę wekslową zapłacił i świadom jest tego, że przez nabycie weksłu może wyrządzić szkodę dłużnikowi, którego pozbawia obrony, którą on miał przeciw temu, komu zapłacił. Jeżeli dłużnik nabywcy weksłu taką złą wolę dowiedzie, może i przeciw niemu skutecznie zarzucić zapłatę, którą uiścił temu, który weksel pozbył. Przy tym nie wymaga o-

becna ustawa, by między pozbywającym weksel a nabywcą w złej wierze istniało porozumienie na szkodę dłużnika. Źródło złej wiary nabywcy jest obojętne.

Z tą kwestią łączy się w ogóle sprawa tzw. zarzutów wekslowych.

Otóż do zarzutów dopuszczalnych należą prócz powyżej wymienionego jedynie zarzuty oparte na samym prawie wekslowym (zarzut braku zdolności wekslowej, braku formy prawem nakazanej itp.), dalej zarzuty wypływające z rozmaitych zastrzeżeń na wekslu umieszczonych (bez obligu itp.) oraz te zarzuty, które dłużnik może podnieść wprost przeciw posiadaczowi weksłu (np. że do jego rąk zapłatę uiszczył lub, że ma do niego, nadającą się do kompensaty pretensję wzajemną).

Z tego, co się dotąd powiedziało, wynika, że indos przenosi na nabywcę własność weksłu. Może jednak czasem leżeć w interesie indosanta (posiadacza weksłu), że on zechce na drugiego nie przenosić własności weksłu, ale wręczyć go tylko w tym celu, by on ten weksel przedłożył trasatowi do akceptu (o czym niżej), lub np. go zaprotestował albo też dla niego zainkasował sumę wekslową. Ten drugi, aby te czynności uskutecznić, musi też posiadać legitymację wekslową, a taką legitymacją jest tylko indos; za czym i w tym przypadku będziemy musieli weksel indosować, ale dla odróżnienia, że czynimy to nie dla przeniesienia własności weksłu, ale w innym celu, czynimy przy takim indosie wzmiankę: „waluta do odebrania“, lub „do inkasa“, albo „per procura“, albo jakąkolwiek inną wzmiankę, wskazującą na to, że indosatariusza chcemy jedynie upoważnić do pewnych czynności zastępczych. Ten indos w przeciwieństwie do indosu przelewającego własność tzw. indosu własnościowego, zowie się indosem zastępczym. Będzie on przykładowo brzmiał:

„Zamiast mnie Panu Borowskiemu. Waluta do odebrania“.

Taki indosatariusz „per procura“ będzie mógł również

wykonywać wszelkie prawa z weksłu płynące, będzie mógł dalej swoje upoważnienie przelać na kogo innego, tj. weksel dalej indosować „per procura“ na kogo innego, ale ponieważ on nie nabył prawa własności tego weksłu, więc też nie może na kogo innego jej przelewać, zatem indosu własnościowego uskutecznić nie może.

Wyżej powiedziano, że dłużnik wekslowy może podnosić przeciw indosatariuszowi zarzuty osobiście mu przeciwnemu przysługujące. Zachodzi tedy pytanie, czy w wypadku indosu zastępczego może dłużnik podnosić także zarzuty, wypływające ze stosunków osobistych między nim, a indosatariuszem „per procura“. — Otóż jasną jest rzeczą, że nie; albowiem właściwie uprawnionym jest tu przecież nie indosatariusz „per procura“, lecz tylko indosant; indosatariusz „per procura“, jeśli inkasuje np. sumę wekslową, to inkasuje ją dla indosanta; indosatariusz „per procura“ jest tylko wykonawcą zleceń indosanta i dlatego tu dłużnik wekslowy może się zasłaniać tylko zarzutami, służącymi mu przeciw indosantowi.

Oczywiście, że możliwym jest uzyskanie tego samego drogą indosu własnościowego, mieszczącego w sobie ukryty indos zastępczy. Indos taki nosi jednak w całej pełni cechy indosu pozornego. Pełnomocnictwo zawarte w indosie pełnomocniczym jest trwałe, nie gaśnie bowiem ani przez śmierć ani przez utratę zdolności prawnej przez mocodawcę.

Ponadto może być zamiarem indosanta oddać komuś weksel w zastaw, a nie na własność. (Mogę komuś oddać w zastaw, ale bynajmniej nie na własność zegarek, jako zabezpieczenie pożyczki, którą on mi udzielił; ja nazywam się wtedy zastawcą, a ten komu dałem na zabezpieczenie zegarek zastawnikiem). Otóż gdyby taki indosant indosował weksel drogą zwykłego indosu własnościowego naraziłby się na to, że indosatariusz indosowałby ten weksel dalej, a nowonabywca miałby już wobec swego poprzednika, a więc zastawcy bezwzględne prawo wekslowe. Otóż, aby się przed

tym uchronić, czynimy w indosie wzmiankę: „Waluta na zabezpieczenie“, lub „waluta w zastaw“, albo jakąkolwiek inną zresztą wzmiankę, z której by wynikało, że weksel dano jedynie w zastaw; otóż taki indosatariusz może wprowadzić wykonywać wszelkie prawa z weksłu wynikające, jednakże nie może na nikogo przelać własności tego weksłu, albowiem jego indos ma zawsze tylko znaczenie poprzednio omówionego indosu zastępczego. Przy tym indosie dłużnicy weksłowi nie mogą podnosić przeciw posiadaczowi weksłu zarzutów ze swych osobistych stosunków z indosantem, chyba, gdyby wskazali, że posiadacz, nabywając weksel, działał na ich szkodę. Przy tym nie jest koniecznym, by to działanie na szkodę dłużników było wynikiem porozumienia między posiadaczem weksłu a tym, od kogo weksel w zastaw otrzymał.

Indos po terminie płatności ma te same skutki, co indos przed terminem. Jednakże indos po proteście z powodu niezapłacenia, lub po upływie czasokresu, ustanowionego dla protestu ma tylko skutki zwykłego przelewu. Indos bez daty uważa się za dokonany przed upływem terminu ustanowionego dla protestu. Jest to domniemanie, które może być obalonym tylko dowodem przeciwnieństwa.

D Z I A Ł III.

PRZYJĘCIE.

Art. 21—29.

Na samym wstępie powiedziane zostało, że przy wekslu trasowanym poleca wystawca trasatowi, by on skutecznie wypłacił. Jasną jest rzeczą, że z samego takiego polecenia jeszcze trasat nie jest obowiązany istotnie tą wypłatę skutecznić, w przeciwnym razie mógłby każdy dowoli trasować weksle na pierwsze lepsze osoby i z tego wynikałby dla o-

wych osób obowiązek honorowania weksłu. Jeżeli chcemy być pewnymi, że trasat poczuwa się do obowiązku zapłaty, musimy postarać się o jego w tym kierunku oświadczenie, o to, by on weksel przyjął czyli zaakceptował. Celem uzyskania tego akceptu należy tedy trasatowi przedłożyć weksel do przyjęcia. Może to zaś uczynić nie tylko uprawniony z weksłu ale ktokolwiek tylko weksel ma w swoim ręku; kupcy bardzo często — o ile trasat mieszka w innym miejscu — wyręczają się w tym względzie swymi znajomymi kupcami w miejscu zamieszkania trasata; to przedstawienie weksłu do przyjęcia może nastąpić aż do terminu płatności i winno nastąpić w miejscu zamieszkania trasata. W każdym jednak razie zaznaczyć wypada, że to przedstawienie weksłu do przyjęcia nie jest bezwarunkowo koniecznym; wszak trasat, poczuwając się do obowiązku zapłaty, może ją skutecznie, choćby weksłu nie akceptował.

Wedle polskiego prawa wekslowego nie jest obowiązany trasat weksłu akceptować, choćby nawet wystawca posiadał do niego pretensję. Tego rodzaju obowiązek trasata uzasadniony być może tylko osobną umową. Akcept ma wielkie znaczenie jako oczywisty dowód uznania ze strony trasata swego obowiązku. Dlatego też może tak wystawca jak i każdy indosant zastrzec, że weksel ma być przedstawiony trasatowi do przyjęcia i mogą też oni zastrzec, że ma to nastąpić w ciągu pewnego terminu. Z drugiej jednak strony ma prawo wystawca zakazać wszystkim posiadaczom weksłu przedstawiać go do przyjęcia. Jakiż interes może mieć wystawca umieszczając tego rodzaju zakaz? Otóż wyobraźmy sobie sytuację tego rodzaju: N. N. krawiec szyje różnym swym klientom ubrania na kredyt. Gdyby trasował na tych klientów weksle ułatwiałby sobie położenie dlatego, bo weksle te mógłby eskontować w jakimś banku i uzyskać w ten sposób jeszcze przed terminem zapadłości swych pretensji gotówkę potrzebną mu do obrotu. Jednakże w normalnym biegu rzeczy musiałby się zgodzić na to, że indosatariusz

(eskonter) przedstawiłby te weksle jego klientom do akceptu; szeroka zaś publiczność niechętnie patrzy na branie na siebie zobowiązań wekslowych i poczęłaby niewątpliwie unikać rzeczzonego krawca. Otóż z chwilą kiedy on zakaze przedstawianie tych weksli do przyjęcia, będzie mógł je śmiało eskontować i być pewnym, że — choć te weksle na swych klientów trasował — oni o tym w ogóle się nie dowiedzą, bo nikt od nich akceptu nie będzie żądał.

W dwóch tylko wypadkach nie może wystawca zakazać przedstawienia weksłu do przyjęcia, po pierwsze w wekslach umiejscowionych a to z tego powodu, że tu mógłby się wystawca dopuścić nadużyć; mianowicie nie mając w rzeczywistości żadnego dłużnika, a więc nie mając żadnej realnej podstawy do trasowania na kogoś weksłu, trasować by go mógł na osobę zmyśloną, nieistniejącą, następnie weksel taki by u kogoś eskontował, wymieniając domicyliata, któryby uskutecznił wypłatę. Gdyby tedy przy takich wekslach domicyliowanych dopuszczalnym był zakaz przedstawiania do przyjęcia, nigdy by się nie wykryło, że osoba trasata jest sfingowaną.

Drugi wypadek zachodzi przy wekslach płatnych w pewien czas po okazaniu, o których niżej będzie mowa; tu nie można dlatego zakazywać przedstawienia do przyjęcia, bo właśnie chwila tego przedstawienia do przyjęcia jest owym okazaniem i od niej liczy się czas płatności weksłu. Przy tych wekslach zależy od woli wystawcy, kiedy je należy przedstawić do przyjęcia; gdyby wystawca się w tym względzie nie oświadczył, ma to nastąpić w ciągu roku od dnia wystawienia weksłu; indosantowi przysługuje prawo skrócić czasokres oznaczony do przedstawienia do przyjęcia. Wystawca ma wreszcie prawo zastrzec, że przedstawienie weksłu do przyjęcia nie może nastąpić przed pewnym dniem.

Praktycznie wygląda przedstawienie do przyjęcia w ten sposób, że posiadacz weksłu zgłasza się u trasata, okazuje mu weksel i żąda przyjęcia go; trasat może oświadczyć, że chce

się jeszcze namyślić do 24 godzin, wobec czego należy mu weksel nazajutrz ponownie przedstawić; nie ma jednak prawa trasat domagać się, by weksel u niego pozostawiono. Trasat dokonuje przyjęcia w ten sposób, że na samym wekslu pisze wyraz: „przyjmuję“, „przyjęto“, „akceptuję“ lub podobny wyraz i pod tym umieszcza swój podpis, jednakże sam podpis trasata na przedniej stronie wekslu uważa się za przyjęcie. Z chwilą kiedy trasat weksel przyjął, zwiemy go przyjmcą lub akceptantem i z tą chwilą staje się on osobą w pierwszym rzędzie i bezwarunkowo z wekslu zobowiązana. Data przyjęcia nie jest konieczną i musi ona mieć miejsce tylko przy wekslach płatnych w pewien czas po ukazaniu (wszak od niej biegnie czasokres zapadłości wekslu) oraz wtedy, jeśli zostało zastrzeżonym, że weksel ma być przedstawiony do przyjęcia w oznaczonym czasokresie.

W celu zwrotnego poszukiwania przeciw wystawcy i indosantom posiadacz powinien stwierdzić brak daty przez protest.

Nasuwa się teraz pytanie jak postąpić, jeśli trasat wprowadzie weksel przyjmuje ale dodaje od siebie pewne zastrzeżenia czy warunki, np. pisze „przyjmuję lecz z płatnością 1 grudnia“ (podczas, gdy weksel był płatny 1 listopada) lub „przyjmuję lecz zapłacę w 2 ratach“. Otóż akcept nie może tego rodzaju warunków zawierać; należy tak go traktować i tak postąpić, jak gdyby trasat w ogóle przyjęcia odmówił. Z drugiej jednak strony jest akceptant i z takiego zawarunkowanego przyjęcia zobowiązany (oczywiście w tej mierze jak się zobowiązał, a więc z dodanym przez siebie ograniczeniem) zatem tylko posiadaczowi wekslu wolno jest uważać takie ograniczone przyjęcie jako nieprzyjęcie wekslu w ogóle, natomiast nie może twierdzić akceptant, że jego ograniczone przyjęcie nie jest przyjęciem i że on z niego nie jest zobowiązany.

W jednym tylko punkcie może być przyjęcie ograniczonym: mianowicie co do sumy wekslowej, więc może akcep-

tant napisać: „przyjmuję lecz tylko do kwoty 100 zł“ (choć weksel opiewa na 200 zł) i co do tej części sumy wekslowej musi się uznać przyjęcie za dokonane.

Natomiast może trasat w pewnym kierunku przy przyjęciu weksel uzupełnić. Na podstawie umowy z trasatem mógł wystawca — jak to już zresztą podniesiono — oznaczyć inne miejsce płatności niż miejsce zamieszkania trasata, nie podał jednak osoby, która w tym innym miejscu ma zapłatę uskutecznić; często może to być zbytecznym, jeżeli trasat ma np. i w tej miejscowości mieszkanie, np. właściciel dóbr, który mieszka częściowo na wsi a częściowo w mieście albo kupiec, który ma w tej innej miejscowości zakład filialny. W tym wypadku, jakkolwiek wystawca nie wymienił osoby, która weksel będzie miała płacić, nie będzie potrzebował i trasat przy przyjęciu jej oznaczać, lecz poczyta się, że on sam chce płacić w miejscu zapłaty. Jeżeli natomiast trasatowi nie jest możliwym płacić w miejscu zapłaty, oznaczy on osobę, która będzie płacić a przyjęcie będzie wtedy brzmiało np. „przyjęto, płatny w Banku Handlowym“. Choćby nawet weksel był płatny w miejscu zamieszkania może nie leżeć w interesie trasata płacić go np. w swoim pomieszkaniu i dlatego wolno mu przy przyjęciu oznaczyć lokal zapłaty, np. swój kantor, a może także być dla niego dogodniejszym, by w ogóle kto inny zapłatę uskutecznił a nie on osobiście, np. bank, za czym wolno mu przy przyjęciu tego rodzaju osobę wymienić (z którą nb. musi poprzednio się porozumieć).

Z chwilą kiedy trasat weksel przyjął, bierze on na siebie zobowiązanie do zapłaty sumy wekslowej w dniu płatności wekslu; gdyby tego nie uczynił ma każdy posiadacz przeciwko niemu bezpośrednie roszczenie.

Jak zapatrywać się na znaczenie przyjęcia, gdyby ono zostało wprawdzie uskutecznionym ale następnie w jakimkolwiek sposób przed zwróceniem weksłu przekreślone, wyskrobane lub w inny sposób unieważnione. Otóż należy w tym

wypadku przyjąć, że akcept w ogóle nie nastąpił wyjąwszy gdyby trasat poprzednio już był doniósł albo posiadaczowi weksłu albo komukolwiek na weksłu podpisanemu (wystawcy, indosantom), że weksel przyjął. Istnieje domniemanie, tj. przyjmuje się aż do dowodu przeciwności za pewnik, że przekreślenie akceptu nastąpiło przed zwróceniem weksłu.

DZIAŁ IV.

PORĘCZENIE WEKSLOWE.

Art. 30—32.

Jak za wypełnienie każdego innego zobowiązania może inna osoba przyjąć porękę, tak samo można poręczyć i za zobowiązanie wekslowe. Poręczenie wekslowe nazywa się awalem a poręczyciel wekslowy awalistą, przy czym nadmienić wypada, że poręczenie wekslowe może dać nie tylko osoba poza wekslem stojąca ale nawet osoba na weksłu podpisana (np. indosant może poręczyć za akceptanta). Nie może jednak w charakterze awalisty występować akceptant, wszak on jest tak i tak wobec każdego posiadacza weksłu zobowiązany i z jego poręki nie mogłoby powstać nowe zobowiązanie.

Poręczenie jest pewnego rodzaju zobowiązaniem wekslowym i tak jak wszystkie zobowiązania wekslowe, musi być z weksłu widocznym, zatem tylko na nim (ale także i na przydłużku) umieszczonym. Wygląda ono w praktyce tak, że poręczyciel pisze na weksłu, że ręczy za pewną osobę i podpisuje się np. „jako poręczyciel N. Bińskiego, Zygmunt Jezierski“, lub „poręczam za N. Bińskiego, Zygmunt Jezierski“. Gdyby poręczyciel nie wskazał za kogo właściwie ręczy, przyjmuje się, że on poręcza za wystawcę (o którym dowiadujemy się w dalszym ciągu, że w pewnych wypadkach rów-

niez może się stać zobowiązanym). Co będzie jeśli ktoś podpisze się na wekslu a nie nadmieni, że podpisuje w charakterze poręczyciela? Otóż, jeśli to miało miejsce na odwrotnej stronie wekslu, będziemy uważali to za podpis indosanta, natomiast podpis taki na przedniej stronie wekslu (o ile to oczywiście nie jest podpis wystawcy lub trasata) uważany będzie za podpis poręczyciela.

Do czego zobowiązuje się awalista? Do tego samego do czego zobowiązanym jest ten, za którego przyjmuje porękę; zakres odpowiedzialności awalisty akceptanta równy jest odpowiedzialności tegoż, odpowiedzialność awalisty indostanta równą jest odpowiedzialności indosanta, z jednym wyjątkiem. Poręczenie obejmować może nie tylko całość sumy wekslowej, lecz także jej część. W takim wypadku wyrazi to poręczyciel słowami: „poręczam do wysokości kwoty...”. Możliwym jest także poręczenie kilku poręczycieli za jedną osobę. Odpowiadają w takim wypadku solidarnie za całą sumę. Jeżeli każdy z nich poręcza za część sumy wekslowej, poręczenie każdego z nich odnosi się do tej części sumy wekslowej.

Zobowiązanie awalisty zależy od formalnej a nie od materialnej ważności zobowiązania głównego. Za czym będzie odpowiadał awalista, choćby podpis osoby za którą poręczył był nieautentyczny lub była to osoba nie posiadająca zdolności wekslowej, nie będzie natomiast odpowiadał, jeżeli podpis główny musi być uznany za nieistniejący.

Dowiemy się poniżej, że posiadacz wekslu ma pod pewnymi warunkami, o ile zapłaci nie otrzyma od akceptanta, prawo domagania się takowej od tych, którzy przed nim weksel podpisali czyli tzw. prawo regresu do swych poprzedników. Otóż takie prawo regresu tak do osoby, za którą ręczył jak i do jej poprzedników, ma także awalista, który zapłacił weksel.

DZIAŁ V.

PŁATNOŚĆ.

Art. 33—37.

Płatność weksłu może być oznaczoną w jeden z następujących czterech sposobów:

1. Weksel może być płatny za okazaniem (okazowe) a więc przy przedstawieniu go; zatem czas płatności jest tu w zupełności zależny od woli posiadacza weksłu; każdej chwili może go zaprezentować a tym samym zażądać zapłaty. Brzmia one: „Przy okazaniu zapłacisz Pan...”.

2. Ponieważ oznaczenie w ten sposób terminu płatności weksłu jest dla obowiązanego niewątpliwie uciążliwym, gdyż musi mieć każdej chwili przygotowaną gotówkę na wykupno weksłu, przeto istnieje też pewna modyfikacja względnie złagodzenie weksli okazowych a mianowicie w tzw. wekslach terminowo-okazowych, tj. płatnych w pewien czas po okazaniu. I tu właściwie czas płatności zależny jest od woli posiadacza, bo może on w każdej chwili weksel do przyjęcia przedstawić (okazać) ale w tejże samej chwili nie może on jeszcze jak przy wekslach okazowych żądać zapłaty, lecz akceptant ma tu jeszcze pewien oznaczony czas do dyspozycji; weksle te brzmią np. „W pięć dni po okazaniu zapłacisz Pan...”.

3. Weksel może być dalej płatny w pewien czas po dacie wystawienia, a więc: „w dwa miesiące po dacie zapłacisz Pan...”.

4. Można oznaczyć dokładnie dzień płatności weksłu pewnym oznaczonym dniem (tzw. weksle ze ścisłym terminem) np. „Dnia 15 sierpnia 1925 zapłacisz Pan...”. Tu oznaczenie musi być tego rodzaju, by dzień płatności nie ulegał żadnej wątpliwości, za czym musi się oznaczyć i miesiąc, gdyby natomiast nie było oznaczonego roku, przyjmujemy, że

weksel płatny jest w tym roku, kiedy go wystawiono lub gdyby już tego roku takiego dnia więcej nie było w roku następnym. Wystarczy zresztą takie oznaczenie jak „w dniu Trzech Króli“, gdyż i tu dzień płatności jest dokładnie oznaczony. Jeżeli dzień płatności przypada na święto kilkudniowe, to wedle jednych zapatrywań płatny jest weksel w dniu ostatnim, wedle zaś innych zapatrywań uznaje się, że data płatności nie została należycie oznaczona.

W ten sposób można tedy oznaczyć płatność weksłu, ale też i wyłącznie tylko w ten sposób; oznaczenie płatności w jakikolwiek inny sposób (np. „na wiosnę r. 1926 zapłacisz Pan...“ lub „po śmierci X. Y. zapłacisz Pan...“ albo „na Targach Wschodnich zapłacisz Pan...“) spowoduje, że weksel jako taki będzie nieważnym. Ponadto zauważyć trzeba, że dla całej sumy wekslowej musi być podany tylko jeden termin płatności; gdyby więc sumą wekslową była kwota 200 zł, nie można weksłu wystylizować w ten sposób: „Dnia 1 lipca zapłacisz Pan 100 zł, zaś dnia 1 sierpnia również 100 zł“, bo weksel taki byłby nieważny.

Zachodzi odnośnie do weksli płatnych za okazaniem pytanie, kiedy ma on być przedstawiony do przyjęcia, a właściwie do zapłaty? Zależy to w pierwszym rzędzie od wystawcy, który może oznaczyć dowolny czasokres przedstawienia takiego weksłu do zapłaty. Czyni on to przez dopisek: „prezentować w ciągu trzech miesięcy“. Gdy wystawca takiego czasokresu nie oznaczył, wolno jest posiadaczowi prezentować weksel do zapłaty w ciągu roku od daty wystawienia. Wystawca może zastrzec, że weksel płatny za okazaniem nie może być przedstawiony do zapłaty przed oznaczonym dniem. Czyni on to przez dopisek „prezentować nie przed dniem...“. W tym wypadku termin oznaczony, lub w braku oznaczenia roczny, biegnie od owego dnia. Wystawca może oczywiście połączyć swe zastrzeżenia i wyrazić je np. tak: „prezentować w ciągu sześciu miesięcy, jednak nie przed dniem...“. Każdemu indosantowi przysługuje przy swym in-

dosie umieścić dopisek, że tego rodzaju czasokres (więc albo ten oznaczony przez wystawcę albo w braku takiego ów roczny) skraca (przedłużyć mu go nie wolno) i w takim razie musi posiadacz prezentować weksel w tym czasokresie, skróconym przez indosanta.

Kiedy należy przedstawiać do przyjęcia weksle płatne w pewien czas po okazaniu, zostało omówionym już powyżej, a tu tylko zauważyć wypada, że termin płatności tych weksli liczy się od daty ich przyjęcia, względnie, gdyby przyjęcia odmówiono, od daty protestu. Jak jednak liczyć termin płatności tychże weksli, jeżeli przyjęcie nie zostało datowanym (co jest dopuszczalnym), a zarazem zaprotestowanie nie nastąpiło. — Otóż wiemy, że tego rodzaju weksle płatne w pewien czas po okazaniu można przedstawiać do przyjęcia w pewnym czasokresie, oznaczonym albo przez wystawcę (skróconym ewentualnie przez indosanta), lub w braku takowego w czasokresie rocznym. Więc, jeżeli ani nie było daty przyjęcia, ani też protestu, przyjmuje się, że przyjęcie nastąpiło w ostatnim dniu czasokresu powyżej oznaczonego do przedstawienia weksłu do przyjęcia.

Pewnego wyjaśnienia wymaga, jak obliczać termin płatności weksli datowych (płatnych po upływie pewnego czasu po dacie), lub terminowo - okazowych (płatnych po upływie pewnego czasu po okazaniu). Czasokresy te można oznaczać na dnie, tygodnie, miesiące lub lata. Jeżeli czasokres oznaczymy na dnie, to termin zapadłości wypada na ostatni dzień czasokresu, przy czym dnia wystawienia weksłu (względnie dnia przyjęcia przy wekslach terminowo-okazowych) nie wlicza się; np. weksel wystawiony 15 stycznia i płatny w ośm dni po dacie, będzie płatny 23 stycznia; nie liczymy dnia 15 stycznia, lecz ośm dni następujących i w ostatnim będzie weksel płatny.

Jeżeli czas płatności obliczyć się ma w miesiącach lub tygodniach, wtedy weksel jest płatny w tym dniu, który swą nazwą odpowiada dniowi wystawienia; a więc weksel wy-

stawiony 5 lutego i płatny za dwa miesiące, będzie płatny w dniu 5 kwietnia. Czasem może jednak w odnośnym miesiącu takiego dnia braknąć; np. wystawiamy weksel 30 stycznia płatny za miesiąc; w lutym dnia 30. nie ma; w tym wypadku będzie weksel płatny zawsze w ostatnim dniu miesiąca, a więc 28 lutego.

Przy podaniach czasokresu na lata, lub pół roku należy je przerachować na miesiące.

Jeżeli weksel opiewa na całe i pół miesiące liczy się najprzód całe miesiące, a potem dopiero dolicza się 15 dni; to nie jest wszystko jedno, co się najpierw będzie liczyć. Weźmy bowiem weksel wystawiony 25 lutego, a płatny w 1½ miesiąca; jeżeli najpierw będziemy liczyć owe pół miesiąca, czyli 15 dni, to tych 15 dni wypadnie nam na 12 marca + 1 miesiąc = 12 kwietnia. Ta rachuba jest mylna; trzeba liczyć: 25 lutego + 1 miesiąc = 25 marca + 15 dni = 9 kwietnia.

W praktyce bywa, że kupcy oznaczają płatność weksla wyrażeniami takimi jak: „początkiem (primo) marca, „środkiem (medio) marca“, „w połowie (medio) marca“, „końcem (ultimo) marca“; w tych wypadkach płatność wypada zawsze na dzień 1, 15 lub ostatni miesiąca.

Przez oznaczenie „pół miesiąca“ rozumieć należy zawsze 15 dni (więc nie np. w lutym 14 dni).

Rozważyć też wypada, jak obliczyć płatność wekslu, jeżeli w miejscu, gdzie on jest wystawionym, a w miejscu, gdzie jest płatnym, obowiązuje inny kalendarz (np. gregoriański i juliański). Otóż można weksel tak wystylizować, by jasnym było wedle jakiego kalendarza ma nastąpić płatność. Np. oznaczamy datę wystawienia: „Lwów, dnia 2 listopada nowego stylu“, a datę płatności „2 grudnia starego stylu“, lub „2 grudnia nowego stylu“. Idzie jednak w dalszym ciągu o to, jak postąpić, jeżeli z treści wekslu nie wynika jasno, wedle jakiego kalendarza ma być liczonym termin płatności, np. data wystawienia brzmi ogólnikowo: „Lwów 2. XII.“, a data płatności wekslu (płatnego nb. w Kijowie)

też ogólnikowo: „Dnia 2. I. zapłacisz Pan...“. W tych wypadkach przy wekslach ze ścisłym terminem płatności przyjmujemy, że weksel płatny jest wedle kalendarza obowiązującego w miejscu płatności; przy wekslach datowych przelicza się dzień wystawienia na dzień odpowiadający kalendarzowi miejsca płatności i podług tego oznacza się termin płatności.

DZIAŁ VI.

ZAPŁATA.

Art. 38—42.

Dzień płatności weksłu nie jest zawsze równoznacznym z dniem wymagalności weksłu; mianowicie, jeżeli dniem płatności oznaczonym na weksłu jest niedziela lub powszechne święto, dniem wymagalności będzie dzień następny. Otóż posiadacz weksłu winien weksel przedstawić do zapłaty albo w dniu jego wymagalności albo też w ciągu dwu następnych dni powszednich. Jeżeli trasat uiszcza zapłatę, ma prawo domagać się, by mu weksel wydano, natomiast bez wydania weksłu ma prawo odmówić zapłaty. Weksel, który się zwraca przy zapłacie trasatowi ma być pokwitowanym, co następuje przez umieszczenie na weksłu słów: „wartość otrzymano“ wraz z podpisem, lub słów „pour acquit“ (po francusku = zamiast kwitu). Posiadacz weksłu nie może odmówić przyjęcia częściowej zapłaty sumy wekslowej; wynika to zaś z tego, że jak się wkrótce dowiemy, może posiadacz w razie niezyskania świadczenia od akceptanta, domagać się go w drodze regresu od osób poprzednio na weksłu podpisanych; gdy tedy przyjmuje choćby część sumy wekslowej, zmniejsza się tym samym jego pretensja do poprzedników; gdyby zaś przyjęcia części odmówił zwiększyłby tym samym bez

powodu i uzasadnienia odpowiedzialność swych poprzedników. W razie częściowej zapłaty nie zwróci oczywiście posiadacz weksłu trasatowi, lecz tylko w odpowiedni sposób uwidoczni na nim częściową zapłatę, a na osobnym dokumencie, najpraktyczniej na odpisie weksłu pokwituje odbiór otrzymanej kwoty i kwit ten wręczy płacącemu.

Zauważyć tu jeszcze wypada, że obowiązany z weksłu nie ma obowiązku przysłać, lub przynieść sumę wekslową uprawnionemu, lecz właśnie ten ostatni ma obowiązek po nią zgłosić się u zobowiązanego.

Zobowiązany do płacenia winien sprawdzić, czy posiadacz weksłu uprawnionym jest z weksłu wedle szeregu indosów, tzn. czy z umieszczonych na wekslu indosów wynika, że posiadacz jest istotnie indosatariuszem; natomiast nie jest on obowiązany dochodzić czy podpisy wszystkich indosantów są autentyczne. Jeżeli trasat płaci w dniu płatności, nie ma też obowiązku badania, czy osoba, która jest formalnie z weksłu uprawnioną, jest rzeczywistym wierzycielem, tzn. i materialnie uprawnioną; oczywiście zwolnienie od tego obowiązku nie może wkraczać w granice podstępny, lub ciężkiego niedbalstwa, za czym nie zwolniłaby trasata od zobowiązania zapłata świadoma do rąk złodzieja, lub zapłata do czyichkolwiek rąk w razie, jeśli wiedział, że weksel zaginął, lub go skradziono. Jednakże tylko trasat płacący w dniu płatności, wolny jest od badania materialnego uprawnienia posiadacza weksłu, natomiast zapłata przed dniem płatności ma miejsce na wyłączne jego niebezpieczeństwo, w tym więc czasie winien on zbadać także, czy płaci rzeczywiście uprawnionemu wierzycielowi.

Jeżeli weksel opiewa na walutę, nie mającą obiegu w miejscu płatności, a więc weksel u nas płatny, na dolary lub liry, wolno jest dłużnikowi mimo to uiścić zapłatę albo w owej walucie zagranicznej — o ile przepisy dewizowe nie stoją temu na przeszkodzie — albo w walucie miejsca płatności; waluta zagraniczna będzie płatną wedle kursu, jaki ma

w dniu płatności weksłu. Kurs ten oznaczają zwyczajnie miejsca płatności, jakkolwiek wystawcy przysługuje prawo podania innego kursu tejże waluty zagranicznej; w tym ostatnim jednak wypadku, tj. jeśli wystawca sam podał wedle jakich zasad ma być obliczoną wartość zagranicznej waluty, już nie ma więcej dłużnik do wyboru między zapłatą w walucie zagranicznej a krajowej, lecz winien sumę wekslową zapłacić w walucie krajowej. Jeżeli dłużnik popadnie w zwłokę, tj. nie zapłaci w czas sumy wekslowej i płaci ją później, aniżeli miał obowiązek, nie może ze zwłoki swej odnieść korzyści i zapłacić w walucie krajowej mniej, aniżeli byłby zapłacił w dniu płatności. Wypadek taki zajdzie, jeżeli kurs waluty zagranicznej w międzyczasie się obniżył. W takim wypadku wierzyciel może domagać się zapłaty podług kursu dnia płatności. Jeżeli jednak kurs waluty zagranicznej w dniu zapłaty w stosunku do kursu dnia płatności się podniósł, nie musi wierzyciel poprzestać na kursie dnia płatności, lecz może żądać zapłaty po wyższym kursie tego dnia, w którym zapłatę otrzymuje. W razie zwłoki dłużnika ma zatem wierzyciel wekslowy wybór kursu dnia płatności lub dnia zapłaty i może wybrać kurs dla siebie korzystniejszy. Wolno jest jednak wystawcy zastrzec, że suma wekslowa będzie zapłacona w walucie zagranicznej bezwarunkowo, a uczyni to przez wystylizowanie weksłu w ten sposób: „zapłacisz pan.... 100 dolarów rzeczywiście (lub effektiv)“, — oczywiście stosując się do możliwie w danym czasie obowiązujących przepisów dewizowych danego kraju, w którym jest położone miejsce płatności weksłu.

Takie zastrzeżenie zapłaty w efektywnej walucie zagranicznej nie ma jednak znaczenia, jeżeli weksel płatnym jest na obszarze Państwa polskiego, uważa się je bowiem za nie istniejące. Norma ta nie jest zawartą w dziale o zapłacie prawa wekslowego, które ważność takiego zastrzeżenia zasadniczo przyjmuje. Jest to norma art. 1 ust. 2 rozporządzenia o wierzytelnościach w walutach zagranicznych, tj. Rozp.

Prez. Rzp. z 12 czerwca 1934 Dz. U. R. P. Nr. 59 poz. 509, które prawo wekslowe w swym art. 108 wyraźnie utrzymuje w mocy.

Powołany art. 108 pozbawia mocy jedynie:

a) art. 2 ust. 3 powołanego rozporządzenia Prez. R. P. a tym samym wprowadza dla weksli płatnych w Polsce ogólną zasadę art. 41 ust. 2 prawa wekslowego, że wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności a nie wedle przeciętnego kursu wypłat notowanego na giełdzie pieniężnej w Warszawie, jak to stanowi uchylony art. 2 ust. 3 rozp. o walutach zagr.

b) art. 7 p. 2 cytowanego rozp., który do wierzytelności z weksłu nie stosował przepisów art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 2, tj. właśnie tych przepisów, które znalazły wyraz w art. 41 ust. 1 prawa weksl. i umożliwia dłużnikowi spłatę wekslowego długu, zaciągniętego w walucie zagranicznej w złotych wedle kursu dnia wymagalności zapłaty a z drugiej strony daje wierzycielowi niepunktualnego dłużnika możliwość wyboru między kursem dnia wymagalności lub dnia zapłaty.

Uchylając art. 7 p. 2 rozp. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych, prawo wekslowe zrównuje pod powyższym względem z nieznaczną różnicą weksle płatne w Polsce z innymi weksłami a wekslowe zobowiązanie w walucie zagranicznej z zobowiązaniami niewekslowymi.

Wspomniana drobna różnica polega na tym, że rozp. o wierzytelnościach w walucie zagr. przyjmuje kurs dnia wymagalności a nie płatności weksłu. Przy weksłach płatnych w Polsce wartość waluty zagranicznej obliczana będzie po kursie dnia wymagalności, a więc możliwie po dniu płatności, przypadającego na dzień świąteczny.

Co będzie, jeśli wystawimy w Szwajcarii weksel, opiewający na pewną ilość franków (nie zaznaczając czy chodzi tu o franki szwajcarskie czy francuskie), który płatny jest we Francji? Jakie franki, francuskie czy szwajcarskie będą miały być zapłacone? Zawsze w tego rodzaju wypadkach

trzeba przypuszczać, że strony nie określając bliżej waluty, miały na myśli walutę miejsca płatności, więc w naszym wypadku, franki francuskie.

Dłużnik wekslowy ma wprawdzie w odpowiednim czasie obowiązek uiszczenia sumy wekslowej, ale ma też z drugiej strony prawo żądać, by on z nadejściem tego czasu zwolnionym został od swego obowiązku. Dlatego też gdyby mu nikt w ciągu wspomnianych wyżej 3 dni weksłu do zapłaty nie przedstawił, ma on prawo złożyć sumę wekslową do depozytu sądowego w miejscu płatności, a to na koszt i niebezpieczeństwo posiadacza weksłu.

DZIAŁ VII.

ZWROTNE POSZUKIWANIE Z POWODU NIEPRZYJĘCIA LUB NIEZAPŁACENIA.

Art. 43--54.

Na przekazanego wskazał wystawca weksłu trasowanego jako na tego, który ma w pierwszym rzędzie uiścić zapłatę; skoro jednak on tej zapłaty nie uiści, ma prawo posiadacz weksłu zwrócić się po zapłatę tak do wystawcy, jak i do indosantów, jak wreszcie i do innych dłużników wekslowych. Mianowicie indosanci odpowiadają posiadaczowi weksłu tak za jego przyjęcie, jak i za zapłatę, chyba, że specjalnym dopiskiem np. „bez obligu“ lub „bez odpowiedzialności“ z góry tę odpowiedzialność od siebie usunęli; wystawca może tego rodzaju dopiskiem zwolnić się tylko od odpowiedzialności za przyjęcie weksłu, nigdy zaś od odpowiedzialności za jego zapłatę.

Normalnie tedy przedstawi posiadacz weksłu takowy do zapłaty trasatowi w przepisany czasie, a dopiero, skoro jej od niego nie uzyska, domaga się jej od innych; ponieważ zaś

on tu zwraca się do tych, którzy poprzednio ten weksel podpisali, nazywamy to jego działanie zwrotnym poszukiwaniem praw wekslowych, albo regresem wekslowym. Osobę dochodzącą w tym wypadku praw, nazywamy też wierzycielem regresowym, albo regredientem, zaś tę, u której on tych praw dochodzi, dłużnikiem regresowym, albo regresatem.

Istnieją wypadki, w których posiadacz weksłu ma prawo domagać się od zwrotnie zobowiązanych zapłaty nawet przed płatnością weksłu, a ma to mianowicie miejsce wtedy, jeżeli zachodzi pewność, albo przynajmniej wielkie prawdopodobieństwo, że zapłata weksłu nie nastąpi tak, że nie ma nawet potrzeby jej wyczekiwać. W szczególności można się regresować przed płatnością weksłu:

1. Jeżeli trasat w ogóle odmówił przyjęcia weksłu;
2. Jeżeli jego sytuacja materialna stała się ciężką, a więc otwarto postępowanie układowe lub ogłoszono upadłość trasata, jeżeli on zaprzestał płacenia długów albo też prowadzone z jego majątku egzekucje są bezskuteczne;
3. Jeżeli zabroniono przedstawiać weksel do przyjęcia (o czym była mowa wyżej), a wystawcy (który w tym wypadku jest w braku akceptanta w pierwszym rzędzie obowiązany) otwarto postępowanie układowe lub ogłoszono upadłość.

W przypadku zwrotnego poszukiwania przed terminem płatności, sąd może regresatowi udzielić zwłoki; zwłoka taka nie może sięgać poza dzień płatności.

Ale z tego należy sobie zdać sprawę, że ci wszyscy dłużnicy regresowi obowiązani są do zapłaty tylko wtedy, jeżeli dłużnik główny (trasat) nie uskuteczni zapłaty. Ten fakt, że od trasata domagano się świadczenia (przyjęcia lub zapłaty), a on go nie uskutecznił, musi się dłużnikom regresowym udowodnić. Jeden jedyny jest dopuszczalny sposób wykazania tej odmowy przyjęcia lub zapłaty, mianowicie zapomocą tzw. protestu, tj. aktu o charakterze publicznym, o którym będzie

poniżej nowa. Protest taki skutkiem niezapłaty weksłu należy założyć w ciągu dwu dni powszednich, następujących po dniu płatności. Dotyczy to jednak tylko weksli płatnych w pewnym dniu albo w pewien czas po dacie albo w pewien czas po okazaniu. Inaczej się ma rzecz, jeżeli weksel jest płatny za okazaniem; wówczas dokonuje się protestu tak jak z powodu nieprzyjęcia a zatem w terminie, w którym ma nastąpić przedstawienie weksłu do zapłaty. Jeżeli przedstawienie nastąpiło w ostatnim dniu terminu, protest może być dokonany jeszcze dnia następnego. Protest z powodu nieprzyjęcia dokonuje się w terminach, przeznaczonych do przedstawienia weksłu do przyjęcia. Jeżeli zachodzi wypadek, że trasat zażądał, aby mu przedstawiono ponownie weksel do przyjęcia nazajutrz po pierwszym przedstawieniu (art. 24 ust. 1) a weksel mu przedstawiono po raz pierwszy w ostatnim dniu terminu, protest może być dokonany jeszcze dnia następnego. Oczywiście z chwilą, jeżeli weksel już raz zaprotestowano skutkiem nieprzyjęcia go, nie potrzeba, by zakładano protest także skutkiem niezapłaty, bo jak dopiero co wspomniano, weksel nieprzyjęty można śmiało traktować jako niezapłacony. W jednym wypadku protest jest zbyteczny a to, jeżeli przeciw zobowiązanemu otwarto postępowanie układowe lub ogłoszono upadłość, bo wtedy w ogóle zobowiązanemu nawet nie wolno zapłaty uskutecznić. Zwrotne poszukiwanie odbywa się w tym wypadku na podstawie orzeczenia sądu, którym otwarto postępowanie układowe albo ogłoszono upadłość.

Protest wekslowy należy do tzw. aktów zachowawczych czyli aktów tzw. pilności wekslowej od dopełnienia których zależnym jest prawo zwrotnego dochodzenia praw wekslowych. Przyznać trzeba, że protest wekslowy pomnaża kosztą ściągnięcia sumy wekslowej i dlatego często wystawca — zwłaszcza o ile idzie o weksle niewielkie — uczyni na weksłu dopisek: „bez kosztów“ lub „bez protestu“, a tym dopiskiem zwalnia on posiadacza weksłu od protestowania go skutkiem

nieprzyjęcia lub niezapłacenia i to wobec wszystkich dłużników wekslowych; za czym posiadacz weksłu mimo nieprotestowania go zachowuje prawa regresowe. Gdyby wystawca mimo takiego dopisku protest zakładał, sam wyłącznie poniesie jego koszty.

Może takie zwolnienie od protestu skutecznić także każdy indosant lub poręczyciel ale tu dobrze trzeba zważyć to, że indosant może to zwolnienie skutecznić z ważnym skutkiem tylko wobec siebie samego, za czym jeśli posiadacz weksłu zechciałby się regresować wobec innych dłużników, będzie weksel protestował, bo tych innych to zwolnienie uczynione przez indosanta nie obowiązuje (w przeciwieństwie do zwolnienia skutecznego przez wystawcę). Koszty takiego protestu obciążają wszystkich dłużników wekslowych.

Zwolnienie uczynione czy przez wystawcę czy też przez indosanta zwalnia jednak tylko od protestu a nie od przedstawienia weksłu w przepisany czas do przyjęcia lub do zapłaty.

Jeśli weksel nie został przyjęty lub zapłacony winien posiadacz weksłu zawiadomić o tym tak wystawcę jak i swego indosanta, aby ci mieli czas przygotować sobie gotówkę do zapłaty weksłu oraz poczynić kroki do ubezpieczenia swych pretensji przeciw trasatowi. Zawiadomienie to ma być skuteczne (bez względu na to, kiedy ono dojdzie adresata) w ciągu 4 dni powszednich, następujących po dniu protestu, względnie po dniu przedstawienia weksłu, jeżeli protest był niepotrzebny wobec zastrzeżenia „bez kosztów”. Zawiadomienie takie nazywamy notyfikacją. Każdy indosant, który taką notyfikację otrzymał, winien ją podać do wiadomości swego poprzednika i to w ciągu 2 dni aż ona dojdzie do wystawcy; pomija się indosantów, których adresu niema na weksłu lub jest on podany w formie nieczytelnej. Poręczyciel winien również być zawiadomiony. Zawiadomienie może nastąpić przez proste odesłanie weksłu. Na-

danie takiej notyfikacji wczas przez pocztę uważa się za dokonane w przepisany czas.

Brak notyfikacji nie powoduje wprowadzie utraty praw wekslowych, lecz ten, który ją zaniechał uskutecznić, odpowiada innym za wyrządzoną skutkiem tego szkodę.

* * *

Wystawca weksłu, akceptant, indosanci i poręczyciele odpowiadają posiadaczowi weksłu solidarnie, tzn. każdy z nich musi w razie żądania świadczyć całą sumą wekslową a nie bronić się tym, że należy sumę tę częściowo ściągnąć od wszystkich zobowiązanych. Posiadacz weksłu nie musi dochodzić swych praw tylko przeciw jednemu ze zobowiązanych lub też trzymać się w tym względzie jakiejś przepisanej kolei; może dochodzić swej pretensji u któregokolwiek zobowiązanego, u kilku równocześnie lub choćby u wszystkich; mówimy że regres jest „wyrwkowy”. Nawet, gdyby wierzyciel wystąpił przeciw jednemu ze skargą sądową, może mimo to wystąpić następnie z taką skargą przeciw innym.

Posiadacz weksłu ma prawo domagać się od zwrotnie zobowiązanego następujących kwot:

1. sumy wekslowej, nieprzyjętej lub niezapłaconej (o ile na weksłu było zastrzeżenie zapłaty odsetek, także i odsetek);

2. ponadto 6% odsetek od dnia płatności (albowiem w tymże dniu powinien był przecież posiadacz być już w posiadaniu gotówki); przy weksłach jednak wystawionych i płatnych w Polsce, należą się odsetki ustawowe (obecnie 8%);

3. zwrotu wszelkich kosztów, jakie on poniósł skutkiem nieotrzymania świadczenia, więc np. kosztów protestu, notyfikacji itd.;

4. prowizji komisowej wynoszącej $\frac{1}{6}\%$ ewentualnie w razie umowy mniej (więcej nigdy!).

Tu zaznaczyć należy, że tak jak posiadacz weksłu otrzymuje z jednej strony rekompensatę za późniejsze otrzymanie

gotówki w formie owych odsetek oraz prowizji komisowej, tak z drugiej strony musi on ze swojej strony dać pewne wynagrodzenie zwrotnie zobowiązanemu, wtedy kiedy pieniądze otrzymuje wcześniej, niż mu się one z treści weksła, należały, a więc jeżeli dochodził regresu przed płatnością weksłu (co jak wiemy jest w pewnych wypadkach dopuszczalnym). Mianowicie wtedy wolno jest regresatowi potrącić sobie od sumy wekslowej dyskont, tj. odsetki od dnia, w którym on skutecznie zapłacił aż do dnia płatności weksłu. Wysokość dyskontu oznacza się wedle stopy dyskontowej Banku Polskiego w dniu zwrotnego poszukiwania w miejscu zamieszkania posiadacza.

Te same prawa przysługują wobec swoich poprzedników tym, którzy weksel w drodze zwrotnej wykupili z tą odmianą, że oni mogą żądać całej sumy przez się zapłaconej, 6% względnie ustawowych odsetek i $\frac{1}{6}\%$ prowizji komisowej od tejże sumy i wszystkich swoich kosztów.

Rachunek, który się wystawia swoim poprzednikom przy regresie, a który obejmuje powyżej omówione pozycje nazywa się rachunkiem zwrotnym.

Regresat płacąc sumę rachunku zwrotnego ma prawo domagać się, by mu wydano weksel, protest i pokwitowany rachunek; w ten sposób upewnia się on, że nikt nie będzie go się więcej upominał o zapłatę a nadto przy pomocy tych dokumentów będzie mógł znowu ze swej strony dochodzić praw regresowych.

Każdy dłużnik wekslowy może też nie czekać aż wierzyciel zgłosi się u niego po zapłatę, lecz może ją sam wierzycielowi ofiarować.

Indosant, wykupiwszy weksel, przekreśli na nim podpis swój oraz swoich następców, bo one już są dla niego zupełnie zbyteczne.

W powyżej omówionym wypadku a więc kiedy nastąpiło całkowite nieprzyjęcie sumy wekslowej względnie całkowita niezapłata, otrzymywał regresat w razie zwrotnego

placenia weksel do swoich rąk i zapomocą niego oraz otrzymanego równocześnie protestu, wykonał ewentualnie dalsze prawo regresu. Odmiennie nieco wygląda rzecz, jeśli nastąpiło częściowe przyjęcie weksłu a w ślad za tym i częściowa zapłata, co jak wiemy, jest dopuszczalnym. W tym wypadku regres odnosić się będzie tylko do nieprzyjętej względnie niezapłaconej sumy wekslowej i tylko tą część ma regresat płacić; w tym jednak wypadku nie wyda mu posiadacz weksłu takowego, lecz stwierdzi jedynie na nim ową zapłatę. wyda mu osobne pokwitowanie oraz poświadczony przez siebie odpis weksłu oraz protest, co umożliwi regresatowi dalsze zwrotne poszukiwanie.

Każdą pretensję można ściągnąć przy pomocy weksłu trasowanego w ten sposób, że wierzyciel trasuje na swego dłużnika weksel opiewający na dłużną pretensję. Wekslem tedy można także ściągnąć pretensję zwrotną w ten sposób, że regresient trasować będzie weksel na regresata celem ściągnięcia odeń całej pretensji. Taki weksel nazywa się wekslem zwrotnym albo ritratą. Wystawcą tego weksłu jest wierzyciel regresowy zaś trasatem dłużnik regresowy; sumą wekslową ritraty będzie suma weksła pierwotnego, wszystko co regresatowi poza tym przysługuje, więc 6% względnie ustawowe odsetki, prowizja komisowa, koszta zatem tzw. suma rachunku zwrotnego, ponadto osobne stręczne za wystawianie weksłu zwrotnego oraz stempel od tegoż.

* * *

Mówiliśmy już wyżej o tym, że istnieją pewne terminy, w ciągu których należy przedstawić weksel płatny za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu, dalej termin, w ciągu którego należy weksel protestować skutkiem nieprzyjęcia lub niezapłaty wreszcie termin, w którym należy przedstawić weksel do zapłaty w razie umieszczenia na nim klauzuli „bez kosztów“. Co się stanie jeżeli posiadacz weksłu uchybi tym terminom, tj. nie dokona wcale lub w nieodpowiednim czasie tych tzw. aktów zachowawczych? Otóż przede wszystki n

stwierdzić wypada, że jego prawa wobec akceptanta nie ulegają w tych wypadkach żadnej zmianie, akceptant pozostanie w dalszym ciągu w całej pełni zobowiązany; te akty zachowawcze natomiast są konieczne dla utrzymania praw wobec indosantów, wystawcy i innych dłużników wekslowych; wobec tych osób traci posiadacz weksłu prawo w razie zaniechania powyższych aktów zachowawczych.

Wiemy dalej, że tak wystawca jak i indosanci mogą na weksłu oznaczyć czas, w którym on ma być przedstawionym do przyjęcia. Może się zdarzyć, że posiadacz weksłu uchybi temu terminowi. W tym wypadku inne są skutki uchybienia tego terminu, jeśli on pochodzi od wystawcy a inne jeśli pochodzi od indosanta. Jeśli zastrzeżenie takie uczynił indosant, tylko on ma prawo korzystać z zaniechania posiadacza weksłu, tylko wobec niego traci posiadacz prawa regresowe. Natomiast, jeśli zastrzeżenie takie pochodzi od wystawcy a posiadacz nie uczynił mu zadość, traci on bezwzględnie prawo regresu wobec wszystkich i to tak z powodu nieprzyjęcia jak i z powodu niezapłaty (chybaby z treści weksła wynikało, że wystawca chciał się uchylić tylko od odpowiedzialności za przyjęcie).

Czasem jednak nie nastąpi takie przedstawienie weksłu lub protest nie skutkiem winy lub niedbalstwa posiadacza weksłu, lecz skutkiem zadziałania tzw. siły wyższej, tj. zaistnienia takiej nieprzewidywanej przeszkody, zaistnienia takich okoliczności które posiadaczowi weksłu mimo najlepszej jego woli nie dozwoliły dokonać tych aktów zachowawczych. Te nieprzewidywane przeszkody mogą dotyczyć albo indywidualnie posiadacza weksłu (względnie jego pełnomocnika) np. zachorowali, albo też mogą one być natury ogólnej, np. wybuchła wojna, strajk kolejowy lub pocztowy, rewolucja itp. W wypadku pierwszym, tj. zaistnienia przeszkody osobistej akty zachowawcze muszą być mimo to dokonane i bez nich traci posiadacz weksłu prawo regresu. W wypadku drugim, jeżeli przeszkody są natury ogólnej (siła

wyższa w ścisłym tego słowa znaczeniu) czasokresy przepisane do przedstawienia weksłu i do protestu, ulegają samc przez się przedłużeniu. Winien jednak posiadacz weksłu z chwilą jeśli to tylko dla niego jest możliwe zawiadomić o takim wypadku siły wyższej swego indosanta i uwidocznić na weksłu (względnie przedłużku) fakt tego zawiadomienia po ustaniu zaś siły wyższej bezzwłocznie dokonać aktów zachowawczych. Tylko jeśli ta siła wyższa trwała więcej niż 30 dni od dnia płatności, akty zachowawcze są już niepotrzebne i można i bez nich zwrotnie poszukiwać praw wekslowych. (Przy weksłach płatnych za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu liczy się tych 30 dni od chwili zawiadomienia indosanta przez posiadacza weksłu o sile wyższej).

DZIAŁ VIII.

WYRĘCZENIE.

Art. 55—63.

Jeżeli trasat weksłu nie przyjmie lub nie zapłaci, albo jeżeli trasat lub wystawca weksłu, który zakazał przedstawienia weksłu do przyjęcia, popadną w stan niepewnej wypłacalności — mówimy — że weksel popadł w potrzebę. Posiadacz weksłu¹⁾ może w takim wypadku zazwyczaj po założeniu protestu, domagać się zaspokojenia swej pretensji od swych poprzedników, tj. od indosantów i wystawcy a także poręczyciela (awalisty), którzy są zobowiązani wobec posiadacza do zapłaty jego pretensji wekslowej. Temu zapobiega wyręczenie, czyli tzw. interwencja wekslowa. Polega ona na tym, że na wypadek, kiedy weksel popadł w potrzebę —

¹⁾ Nie potrzeba protestu, w przypadku, gdy na weksłu jest zastrzeżenie „bez protestu“ „bez kosztów“ i w przypadku wdrożenia postępowania układowego lub ogłoszenia upadłości

osoba trzecia na korzyść jednego z dłużników regresowych (wystawcy, indosanta lub poręczyciela) weksel przyjmuje lub płaci, aby w ten sposób wyręzonego i tegoż następców uchronić od odpowiedzialności regresowej wobec posiadacza weksłu. Ta osoba trzecia, która weksel przyjmuje, lub płaci w razie potrzeby, nazywa się wyręczeniemiem także interwieniem, honorantem. Osoba zaś, na której korzyść wyręczenie nastąpiło, wyręczonym, albo honoratem. Zwykle oświadczenie na wekslu interwenienta opiewa: „dla hono-ru“, „sopra protesto“, „S. P.“.

Interwencja ma na celu podparcie kredytu wekslowego zarazem zaś zaoszczędzenie strat połączonych z odmową świadczenia wekslowego, w szczególności kosztów wrotnego poszukiwania.

Wyręczonym może być każdy ze zwrotnie zobowiązanych, a więc wystawca i każdy z indosantów a także poręczyciel¹⁾.

Wyręczeniemiem może być każda osoba trzecia, nawet trasat lub osoba już z weksłu zobowiązana. Np. trasat odmawia przyjęcia lub zapłaty zwyczajnej, a przyjmuje przez wyręczenie, aby ratować kredyt wystawcy, który mu jeszcze nie dał pokrycia; przez to wystawcy robi przysługę, a sam nabywa wobec niego regres, którego by nie miał jako příjemca zwyczajny. Nie może być wyręczeniemiem akceptant.

Często się zdarza, że wystawca lub któryś z indosantów względnie poręczyciel przewidując, że weksel popadnie w potrzebę, z góry wskazuje na wekslu adres osoby, do której posiadacz weksłu ma się zwrócić na ten wypadek. Jest to tzw. adres pomocniczy, lub adres w potrzebie. Osoba wskazana w adresie nazywa się adresatem w potrzebie, osoba zaś od której adres pochodzi adresantem.

Jeżeli osoba wyręczeniemiem nie jest wskazana na wekslu,

¹⁾ Spornym jest, czy akceptant może być wyręczony.

lecz wyłączenie wypływa z własnej pobudki wyřęzciciela, mówi się, o tzw. interwencji dobrowolnej.

Adresantem może być wystawca jako też każdy z indosantów i poręzcyciel²⁾). Adres taki opiewa: „w razie potrzeby wyřęczy X Y“, lub w razie potrzeby do P. X Y. Jeżeli jest on umieszczony obok podpisu wystawcy oznacza, że pochodzi od wystawcy. Adres w potrzebie może być umieszczony na wekslu, przydłużku lub odpisie wekslu.

Rozróżnia się 1. przyjęcie przez wyřęczenie i 2. zapłatę przez wyřęczenie.

W obu tych wypadkach interwencji wyřęzciciel ma w ciągu 2 dni powszednich zawiadomić wyřęczonego. Jeżeli wyřęzciciel nie zachowa tego terminu przez niedbalstwo, odpowiada za szkodę, ale tylko do wysokości sumy, na którą weksel jest wystawiony.

I. Przyjęcie przez wyřęczenie.

Przyjęcie przez wyřęczenie może nastąpić we wszystkich przypadkach, gdy posiadacz wekslu, co do którego nie istnieje zakaz przedstawienia do przyjęcia, ma prawo poszukiwania zwrotnego przed terminem płatności wekslu.

Potrzeba zatem, aby przyjęcie przez wyřęczenie mogło mieć miejsce, aby a) czas płatności wekslu jęszcze nie nadszedł; b) z reguły przedstawienia trasatowi wekslu do przyjęcia w przepisany czas i odmowy trasata stwierdzonej protestem założonym we właściwym czasie (o wyjątkach, kiedy nie potrzeba ani przedstawienia do przyjęcia ani protestu była mowa w rozdziale poprzednim).

Przyjęcie przez wyřęczenie nie może więc nastąpić przy wekslach, których przedstawienia do przyjęcia zabroniono; przyjęcie przez wyřęczenie jest surogatem przyjęcia zwykłego, a gdy przedstawienie do przyjęcia jest zabronione nie ma potrzeby surogatu.

Przyjęcie przez wyřęczenie zależy od zgody posiadacza wekslu; może on na nie się nie zgodzić. Jeżeli posiadacz nie

²⁾ Nie może nim być akceptant

zgodzi się na przyjęcie przez wyłączenie — może zaraz wykonać prawo zwrotnego poszukiwania na poprzednikach i to jeszcze przed płatnością wekslu. Posiadacz ma zatem prawo wyboru, albo zadawalnia się przyjęciem przez wyłączenie w takim razie traci prawo regresu do poprzedników przed płatnością, albo nie zgadza się na przyjęcie przez wyłączenie i żąda zaraz zapłaty swej pretensji od poprzedników za potrąceniem pewnego dyskontu. Wybór jego zależeć będzie oczywiście od zaufania do osoby zgłaszającego się, jako przyjemca przez wyłączenie a także od siły płatniczej dłużników regresowych. Jeżeli jednak na wekslu wskazano adresata w potrzebie, który ma weksel przyjmując lub zapłacić w potrzebie w miejscu płatności, posiadacz nie może przed terminem płatności dokonać zwrotnego poszukiwania przeciw temu, kto wskazał adresata i przeciw następującym po nim dłużnikom, zanim nie przedstawi wekslu adresatowi w potrzebie i odmowy z jego strony nie stwierdzi protestem.

Przyjęcie przez wyłączenie umieszcza się na wekslu przydłużku lub odpisie. Brzmi ono zwyczajnie: „Przyjmuję na rzecz X Y“ albo „przyjmuję na korzyść lub dla honoru X Y“, albo „Sopra protesto“. Pod tą uwagą umieszcza się podpis przyjemcy przez wyłączenie. Jeżeli przyjemca przez wyłączenie nie wskazał osoby na rzecz której wyłączenie nastąpiło, uważa się przyjęcie udzielone na korzyść wystawcy. Wyłączyciel ma swobodny wybór osoby, którą wyłącza, nie będąc związany adresem w potrzebie (może wyrećczyć inną osobę aniżeli swojego adresanta). Co do treści odpowiedzialności przyjemcy przez wyłączenie to odpowiada on wobec posiadacza i następców wyrećzonego, tak jak ten ostatni, nie odpowiada zaś wobec wyrećzonego i tego poprzedników. Pomimo przyjęcia przez wyłączenie, wyrećzony i jego poprzednicy mogą za zapłatą kwoty jakaby się należała posiadaczowi od dłużnika regresowego żądać od posiadacza wydania wekslu, protestu i rachunku pokwitowanego, jeśli je sporządzono — a to w tym celu, aby jeszcze przed płatnością

weksłu wykonać prawo regresu przeciwko swoim poprzednikom.

Z tego, co już powiedziano, wynika: 1. że posiadacz weksłu, na którym niema adresu w potrzebie jeżeli się na wyłączenie zgodzi, traci prawo zwrotnego poszukiwania przed płatnością weksłu przeciwko swoim poprzednikom; 2. příjemca przez wyłączenie staje się zobowiązany do zapłaty sumy wekslowej wobec wszystkich następców wyłączonego, jeżeli nie zapłaci przekazany; 3. przyjęcie przez wyłączenie nie ma wpływu na prawo poszukiwania zwrotnego wyłączonego i tegoż poprzedników, którzy mogą weksel wykupić na podstawie tegoż i protestu, jeśli go założono, do codziń praw regresowych na swych poprzednikach.

Zobowiązanie příjemcy przez wyłączenie jest samodzielne, tak, że nie może on się zasłaniać zarzutami, które przysługują wyłączoneму lub któremukolwiek z innych dłużników. Příjemca przez wyłączenie nie odpowiada wekslowo ani wyłączoneму, ani jego poprzednikom. Również sam nie ma do nich regresu. Stosunek wyręczyciela do wyłączonego jest stosunkiem prawa cywilnego.

Różnica między przyjęciem zwyczajnym, a przyjęciem przez wyłączenie:

1. zwyczajne może być umieszczone tylko na weksłu, przyjęcie przez wyłączenie także na kopii lub przydłużku.

2. příjemca zwyczajny odpowiada wekslowo wystawcy i wszystkim następcom — wyręczyciel zaś tylko następcom wyłączonego.

3. příjemca zwyczajny odpowiada bezwarunkowo, wyręczyciel tylko warunkowo.

Příjemcy zwyczajnemu weksel musi być przedstawiony do zapłaty i odmowa zapłaty stwierdzona protestem, dokonany w jednym z dwu dni powszednich, następujących po dniu płatności, przy czym zaniechanie protestu nie zwalnia zwyczajnego příjemcy od zobowiązania; akceptantowi w potrzebie musi być weksel przedstawiony do zapłaty i w ra-

zie odmowy założony protest, nazajutrz po ostatnim dniu, przepisany dla protestu z powodu niezapłacenia, w przeciwnym bowiem razie gaśnie jego zobowiązanie.

4. Roszczenie z tytułu niesłusznego wzbogacenia się dopuszczalne tylko przeciwko akceptantowi zwyczajnemu.

5. Przyjemca zwyczajny zapłaciwszy weksel nie ma regresu, wyřęczyciel zapłaciwszy weksel ma prawo zwrotnego poszukiwania na wyřęczonym i jego poprzednikach.

II. Zapłata przez wyřęczenie.

Aby zapłata przez wyřęczenie mogła mieć miejsce, muszą zachodzić warunki regresu, tzn.: a) po płatności weksłu zapłata przez przekazanego nie nastąpiła, albo przed jego płatnością przekazany odmówił przyjęcia względnie przekazany lub wystawca weksłu, który zabroniono przedstawiać do przyjęcia, popadli w stan niepewnej wypłacalności, b) weksel przedstawiony został trasatowi do zapłaty i odmowa tegoż stwierdzona protestem założonym w jednym z 2-ch dni powszednich następujących po dniu płatności (nie potrzeba przedstawienia do zapłaty, ani zakładania protestu w przypadku wdrożenia postępowania układowego lub ogłoszenie upadłości i w przypadku, kiedy weksel przedstawiony został trasatowi do przyjęcia i fakt odmowy został stwierdzony protestem, również w przypadku zastrzeżenia „bez protestu“, „bez kosztów“ odpada potrzeba zakładania protestu).

Zapłata przez wyřęczenie może mieć miejsce przed płatnością, jak i po płatności weksłu, najpóźniej jednak musi nastąpić dnia następnego po ostatnim dniu przepisany dla protestu z powodu niezapłacenia, tzn. dnia trzeciego, następującego po dniu płatności¹⁾). Jeżeli weksel przyjęto przez wyřęczenie, albo są w nim wymienione adresy w potrzebie, posiadacz musi przedstawić weksel w miejscu płatności wszy-

¹⁾ Jeżeli poręczyciel płaci po tym terminie, nie nabywa praw regresu, mają jednak te prawa wyřęczony i jego poprzednicy

stkim tym osobom i w razie nieuiszczenia zapłaty przez wyłączenie, musi dokonać protestu najpóźniej nazajutrz po ostatnim dniu, przepisany dla protestu z powodu niezapłacenia. W razie nieprzedstawienia wekslu do zapłaty wszystkim przyjemcom przez wyłączenie i adresatom w potrzebie i nie założenia protestu w tym czasie, ten kto wskazał adres w potrzebie lub na czyją korzyść nastąpiło przyjęcie, tudzież następni indosanci wolni są od odpowiedzialności. Stanowisko posiadacza przy zapłacie przez wyłączenie jest inne aniżeli przy przyjęciu przez wyłączenie. Przy przyjęciu przez wyłączenie posiadacz może godzić się na wyłączenie lub nie, chyba na wekslu wymieniony był adresat w potrzebie. Przy zapłacie przez wyłączenie posiadacz wekslu nie tylko nie może pominąć adresów w potrzebie, ale nie może też pominąć osób, które weksel przyjęły przez wyłączenie i musi im weksel przedstawić do zapłaty i fakt odmowy stwierdzić protestem pod rygorem utraty praw regresowych do adresatów względnie osób na których korzyść przyjęcie przez wyłączenie nastąpiło tudzież samych przyjemców przez wyłączenie. Nie może nie przyjąć zapłaty od osób trzecich nie będących ani adresatami w potrzebie ani przyjemcami przez wyłączenie, którzy na korzyść wystawcy lub któregoś z indosantów zapłatę ofiarowują. Straciłby bowiem prawo zwrotnego poszukiwania przeciw tym, którzy byliby zwolnieni, gdyby zapłatę przez wyłączenie przyjął.

Zapłata przez wyłączenie obejmuje wszystko to, co zapłacićby miał wyreńczony — gdyby posiadacz dochodził swych praw przeciwko niemu w drodze regresu, a więc: a) nie przyjętą lub nie zapłaconą sumę wekslową wraz z odsetkami, jeżeli je zastrzeżono, b) procent prawny od dnia płatności, c) koszt protestu, zawiadomienia poprzednika, d) prowizję komisową¹⁾ tudzież inne koszty. W przypadku zapłaty przez

¹⁾ Prowizji komisowej nie potrzebuje płacący przez wyłączenie płacić bo właśnie jego zapłata zaoszczędziła posiadaczowi wekslu trudów połączonych z wystaniem się pieniędzy, na które liczył u osób trzecich, a tem samem wynagrodzenie zadne mu się nie należy.

wyłączenie przed płatnością, odpadnie zapłata procentu, a od sumy wekslowej potrącone będzie pewne dyskonto.

Zapłatę przez wyłączenie stwierdza się na wekslu pokwitowaniem a zarazem oznacza się osobę na której korzyść zapłaty dokonano. W braku takiego oznaczenia uważa się, że zapłaty dokonano za wystawcę. Weksel, protest i rachunek, jeśli były sporządzone, wręczyć należy płacącemu przez wyłączenie. Przepis ten uzasadniony jest tym, że płacący przez wyłączenie wstępuje w prawo posiadacza weksłu przeciw wyreżonemu i jego poprzednikom, chodzi więc tu o to, ażeby płacący przez wyłączenie mógł swych praw dochodzić w drodze regresu przeciwko wyreżonemu i tegoż poprzednikom, do czego mu jest potrzebny weksel zarówno jak protest względnie rachunek, jeśli był sporządzony. Przez zapłatę wstępuje więc wyreżyciel w prawa posiadacza weksłu przeciw wyreżonemu, jego poprzednikom i przyjemcy i to jako samodzielny wierzyciel. Może więc żądać oprócz sumy wekslowej, procentu, swoich kosztów, także prowizji. Następcy wyreżonego są wolni od odpowiedzialności regresowej. Posiadacz weksłu nie ma obowiązku przyjęcia częściowej zapłaty przez wyłączenie; wywołałoby to komplikacje przy wykonywaniu praw regresu, który w takim wypadku przysługiwałby częściowo płacącemu, który do wykonania tych praw potrzebowałby weksłu a częściowo posiadaczowi, który ze względu na prawo regresu co do niezapłaconej reszty, nie mógłby weksłu wydać.

W razie zbiegu kilku ofiarowujących zapłatę przez wyłączenie pierwszeństwo należy się temu, kto przez zapłatę zwalnia największą liczbę dłużników. Kto wbrew temu przepisowi, mimo świadomości stanu rzeczy, płaci przez wyłączenie, traci prawo zwrotnego poszukiwania przeciwko tym, którzy byliby zwolnieni. Dlatego ofiarowujący zapłatę przez wyłączenie powinien baczyć na to, czy na wekslu nie ma adresatów lub przyjemców przez wyłączenie, którzy interweniowali na korzyść kogoś z poprzedników tej osoby dla

której korzyści ofiarowuje zapłatę, gdyż w takim wypadku narażonyby był na utratę praw regresowych do tych osób, któreby były zwolnione, gdyby zapłata przez interwenienta, którego z tych poprzedników nastąpiła.

Płacący przez wyłączenie nie może weksłu indosować.

Stanowisko wyřęzciciela placącego jest rózne od stanowiska przyjemcy przez wyřęczenie. Pierwszy przez zapłatę wstępuje w prawa posiadacza weksłu przeciwko wyřęczonemu i tegoż poprzednikom, drugi żadnych praw z weksłu wobec wyřęzonego i tegoż poprzedników nie nabywa, a stosunek jego do wyřęzonego jest stosunkiem prawa cywilnego. Również rózne jest stanowisko wyřęzonego przy przyjęciu przez wyřęczenie, a przy zapłacie przez wyřęczenie. Wyřęczony przy przyjęciu przez wyřęczenie nie odpowiada wobec swego wyřęzciciela wekslowo, może on mimo przyjęcia przez wyřęczenie weksel wykupić i wykonać prawo regresu na swoich poprzednikach, przy zapłacie przez wyřęczenie, wyřęczony odpowiada wobec wyřęzciciela, tak, jak wobec posiadacza weksłu.

DZIAŁ IX.

WTÓROPISY I ODPISY WEKSŁU.

1. W t ó r o p i s y .

Art. 64—68.

Weksel można wystawić w jednym egzemplarzu, albo też w kilku jednobrzmiących egzemplarzach. Te egzemplarze jednobrzmiące, jeżeli są ponumerowane w tekście jak pierwszy (prima), drugi (sekunda), trzeci (tertia) nazywają się wtóropisami (duplikatami). Bez tej wzmianki pierwszy, dru-

gi, trzeci, byłby uważany każdy egzemplarz za inny samostny weksel przez te same osoby wystawiony i stwarzałby między nimi odrębne zobowiązanie wekslowe. Każdy z wtóropisów jest oryginalnym wekslem — wszystkie razem jednak przedstawiają jedno i to samo zobowiązanie. Obowiązek wydania wtóropisów ciąży na wystawcy. Każdy posiadacz wekslu może na własny koszt żądać wydania większej ilości egzemplarzy, o ile z wekslu nie wynika, że go wystawiono w jednym egzemplarzu. W tym celu posiadacz ma zwrócić się do swego bezpośredniego poprzednika i tak dalej aż do wystawcy. Indosanci obowiązani są do powtórzenia swoich indosów na nowych egzemplarzach. — Ponieważ wszystkie egzemplarze stanowią razem jeden weksel, przeto zapłata jednego egzemplarza zwalnia od zapłaty innych egzemplarzy. Od tej zasady są dwa wyjątki: a) trasat odpowiada z każdego przyjętego przez siebie egzemplarza, którego mu nie zwrócono przy zapłacie; b) Indosant, który przeniósł egzemplarze na różne osoby, jak też następni indosanci odpowiadają ze wszystkich podpisanych przez siebie egzemplarzy, których im nie zwrócono.

Istnienie wtóropisów naraża trasata na niebezpieczeństwo kilkorazowej zapłaty, jeżeli on kilka egzemplarzy akceptował, a nie wszystkie egzemplarze przy zapłacie zostały zwrócone. Dlatego powinien on przyjmować tylko jeden egzemplarz, a jeżeli akceptował kilka egzemplarzy, to powinien na każdym umieścić klauzulę, według której, zobowiązuje się zapłacić dany egzemplarz tylko pod warunkiem, że nie wykupił innych — albo nie płacić bez wydania mu wszystkich egzemplarzy akceptowanych. Używanie wtóropisów ma miejsce zazwyczaj z dwójakiej przyczyny, a to albo dla ułatwienia obiegu wekslu albo dla wzmocnienia bezpieczeństwa obrotu tegoż. a) Dla ułatwienia obiegu, a mianowicie do przesłania jednego egzemplarza na miejsce zamieszkania przekazanego w celu uzyskania przyjęcia wekslu i do puszczenia drugiego w obieg przez indosację. Jeden bowiem eg-

zemlarz posyła posiadacz wekslu osobie zaufanej w miejs. u zamieszkania trasata, w celu uzyskania przyjęcia weksłu z poleceniem, aby weksel przyjęty przechowała i temu wydała, kto zgłosiwszy się z drugim egzemplarzem, wywiedzie się prawnym tegoż posiadaczem. Na głównej stronie wekslu przeznaczonego do obiegu wymienia się pod nazwiskiem wystawcy osobę, u której drugi egzemplarz się znajduje. Aby egzemplarza przeznaczonego do akceptu nie można indosować, przekreśla się odwrotną stronę i umieszcza się uwagę „przeznaczony tylko do przyjęcia“. W czasie płatności udaje się posiadacz egzemplarza obiegowego do przechowującego egzemplarz przesłany do przyjęcia i okazuje swój egzemplarz. Po sprawdzeniu zgodności wyda przechowujący egzemplarz przesłany do przyjęcia. Jeżeli przyjęcie przez przekazanego zostanie odmówionym, wówczas przechowujący założy protest z powodu nieprzyjęcia, wydając takowy razem z wekslem posiadaczowi egzemplarza obiegowego. Gdy przechowujący odmówi wydania egzemplarza przeznaczonego do przyjęcia posiadaczowi egzemplarza obiegowego posiadacz może wykonać poszukiwanie zwrotne tylko po stwierdzeniu przez protest: a) że egzemplarz przesłany do przyjęcia mimo żądania nie został mu wydany, b) że na inny egzemplarz nie można było uzyskać przyjęcia lub zapłaty. Jeżeli na egzemplarzu obiegowym nie ma wzmianki u kogo znajduje się egzemplarz do przyjęcia przesłany posiadacz egzemplarza obiegowego przedstawi swój egzemplarz trasatowi do przyjęcia, względnie zapłaty i fakt odmowy stwierdzi protestem, poczem będzie mógł dochodzić swych praw w drodze regresu przeciwko poprzednikom.

b) Dla bezpieczeństwa, aby posiadacz wekslu miał jeden egzemplarz w zapasie, jeśli drugi straci, co szczególnie ma miejsce przy wekslach morzem przesyłanych, w którym to razie każdy egzemplarz przesyła się innym okrętem. W tym wypadku rozchodzi się jedynie o możliwość, aby w razie utraty jednego egzemplarza lub spóźnionego przybycia tako-

wego, bez postępowania amortyzacyjnego mieć inny samostanny, który z wszelką skutecznością prawa wekslowego przedstawiony być może do zapłaty. Wtóröpisy mają zastosowanie tylko przy wekslach trasowanych a nie własnych.

2. O d p i s y.

Odpisy zwane kopiami sporządza się albo dla ułatwienia obiegu weksłu, a to w tym wypadku jeśli posiadacz weksłu chce go posłać trasatowi do przyjęcia a równocześnie chce go puścić w obieg zapomocą indosu. Posiadacz weksłu, jeżeli nie ma wtóröpisu, może sporządzić sobie odpis, który użyje do indosu. Weksel oryginalny pośle osobie zaufanej w miejscu zamieszkania trasata zaś odpis, na którym umieści wzmiankę u kogo znajduje się oryginał puści w obieg zapomocą indosu. Jeżeli oryginał po ostatnim indosie, umieszczonym przed sporządzeniem odpisu zawiera wzmiankę „odtąd indos ważny tylko na odpisie“ lub inne wyrażenie równoznaczne, późniejszy indos na oryginalu jest nieważny.

W tym wypadku odpis zastępować mu będzie użycie wtóröpisu. Odpis służyć może także dla innych celów, np. pokwitowanie częściowej zapłaty dla trasata, jeżeli tylko część sumy wekslowej zapłacił.

Do sporządzenia odpisu uprawniony jest każdy posiadacz oryginalnego weksłu. Odpis powinien dokładnie odzwierciedlać oryginał z indosami i wszelkimi wzmiankami na nim się znajdującymi. Na odpisie można umieszczać indosy i poręki wekslowe w ten sam sposób i z tymi samymi skutkami, jak na oryginalu. Na odpisie oddziela się poziomą kreską indosy odpisane od nowych, oryginalnych, dodając wyrazy „odtąd odpis“ lub „odtąd oryginalny“. Odpis powinien wskazywać osobę, u której znajduje się oryginał. Zaniechanie tej wzmianki nie pozbawia odpisu indosowanego mocy wekslowej. Każdy na odpisie znajdujący się indos oryginalny zobowiązuje indosanta tak samo, jakby umieszczonym był na ory-

ginalnym wekslu. Przechowujący weksel oryginalny obowiązany jest wydać go prawnemu posiadaczowi odpisu.

Jeżeli odmówi wydania oryginału posiadacz odpisu może wykonać zwrotne poszukiwanie przeciw indosantom odpisu tylko po stwierdzeniu przez protest, że mimo jego żądania nie wydano mu oryginału. Kopia uprawnia do zwrotnego poszukiwania o tyle, o ile na niej umieszczono oryginalne indosy. Jeżeli na odpisie nie ma wzmianki u kogo znajduje się oryginał, posiadacz odpisu może bez zakładania protestu zwrotnie poszukiwać zapłaty.

Różnice między wtóropisami a odpisami są następujące:

a) Wtóropisy może sporządzać tylko wystawca. Odpisy każdy posiadacz oryginalnego wekslu,

b) tylko na wtóropisie może być umieszczony akcept zwyczajny, na odpisie nie,

c) przy wtóropisach jeżeli przechowujący egzemplarz przesłany do przyjęcia posiadaczowi egzemplarza obiegowego odmówi wydania egzemplarza u niego się znajdującego, posiadacz egzemplarza obiegowego musi, ażeby wykonać prawo zwrotnego poszukiwania, założyć 2 protesty, a mianowicie stwierdzić na podstawie jednego, że egzemplarza akceptowego mu nie wydano i drugim protestem, że na podstawie egzemplarza obiegowego nie mógł uzyskać przyjęcia względnie zapłaty i dopiero na podstawie tych dwu protestów może zwrotnie poszukiwać zapłaty; posiadacz kopii ma w takim wypadku założyć jeden protest stwierdzający mu niewydanie oryginału i na podstawie jednego protestu może zwrotnie poszukiwać zapłaty.

DZIAŁ X.

ZMIANY.

Art. 69.

W razie zmiany tekstu weksłu ci, którzy go podpisali po dokonaniu zmiany odpowiadają według treści tekstu zmienionego; ci którzy weksel poprzednio podpisali, odpowiadają według pierwotnego tekstu. Jeżeli więc weksel wystawiono na 100 zł i po przedstawieniu go do przyjęcia i akceptowaniu indosowano, a przed przedstawieniem do zapłaty kwota 100 złotych została zmienioną na 1000 zł, to wystawca, akceptant i ci indosanci, którzy podpisali go w brzmieniu pierwotnym odpowiadać będą jedynie za sumę 100 złotych, ci zaś, którzy go podpisali po zmianie tekstu odpowiadać będą za sumę 1000 złotych.

Weksle, których istotne części zostały uszkodzone, a więc przekreślone, spalone, wyskrobane są nieważne. Przy padkowemu zniszczeniu weksłu, zapobiega amortyzacja weksłu.

DZIAŁ XI.

PRZEDAWNNIENIE.

Art. 70—71.

Przedawnienie wekslowe polega na utracie prawa wekslowego wskutek niewykonania tego prawa przez przeciąg czasu w ustawie przepisany. Co do terminów przedawnienia to są one różne, zależnie od tego czy chodzi o roszczenie przeciwko głównemu dłużnikowi, tj. akceptantowi, czy o roszczenie przeciwko dłużnikom regresowym. W tym ostatnim wypadku, tj. o ile chodzi o roszczenie przeciwko dłużnikom regresowym, dłuższy jest termin przedawnienia dla

posiadacza przeciwko indosantom i wystawcy, aniżeli dla zwrotnie zobowiązanego, który weksel wykupił i ma roszczenie przeciwko wystawcy względnie swoim poprzednikom. Roszczenia wekslowe przeciwko akceptantowi przedawniają się w trzy lata od dnia płatności wekslu.

Roszczenie posiadacza wekslu przeciw indosantom i wystawcy przedawniają się w rok od dnia protestu, dokonanego w należyтым czasie, zaś w przypadku zastrzeżenia „bez kosztów“ od dnia płatności.

Zwrotne roszczenia indosantów między sobą i przeciwko wystawcy przedawniają się w sześć miesięcy od dnia, w którym indosant wykupił weksel albo w którym sam został pociągnięty z wekslu do odpowiedzialności sądowej.

Przedawnienie w prawie wekslowym uwzględnia się z urzędu, a w prawie cywilnym dopiero na wniosek stron.

Przy obliczaniu terminów przedawnienia obowiązuje zasada wyrażona w artykule 73, a w szczególności, że dnia początkowego nie wlicza się do okresu przedawnienia. Jeżeli więc weksel był płatny dnia 1 lipca to pierwszym dniem przedawnienia będzie najbliższy dzień, tj. 2 lipca.

Przy wekslach płatnych za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu, nie przedstawionych do zapłaty względnie przyjęcia, zaczyna biec przedawnienie od ostatniego dnia czasokresu ustawowego lub umownego do przedstawienia.

Przedawnienie roszczenia wekslowego przeciw jednemu dłużnikowi nie ma żadnego wpływu na roszczenia przeciw innym dłużnikom. Nawet przedawnienie roszczenia przeciw akceptantowi nie ma wpływu na roszczenia przeciw dłużnikom regresowym; roszczenia regresowe pozostają w mocy pomimo, że upłynął termin trzyletniego przedawnienia od płatności wekslu przeciw akceptantowi.

Prawo wekslowe uznaje przyczyny tak przerwania, jak i zawieszenia biegu przedawnienia roszczeń wekslowych, nie zajmuje się jednak ani jednymi ani drugimi, lecz odsyła w tym względzie do prawa powszechnego. Przepisy zatem

kodeksu zobowiązań normują wypadki, kiedy następuje przerwanie względnie zawieszenie biegu przedawnienia roszczeń wekslowych (art. 277—280 k. z.)¹⁾.

Przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec tego dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania.

¹⁾ Art. 277. Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się a rozpoczęty zawieszają się: 1) względem wierzytelności dzieci przeciwko rodzicom, przez czas trwania władzy rodzicielskiej; 2) względem wierzytelności osób, pozbawionych zdolności do działań prawnych, lub w niej ograniczonych, przeciw osobom i władzom sprawującym opiekę lub kuratelę, przez czas trwania opieki lub kurateli; 3) względem wierzytelności jednego z małżonków przeciwko drugiemu, przez czas trwania małżeństwa; 4) względem wszelkich wierzytelności, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej, nie można ich dochodzić przed sądami polskimi.

Art. 278. § 1. Przedawnienie biegnie przeciwko osobom pozbawionym zdolności do działań prawnych lub w niej ograniczonym, chociażby te osoby nie miały przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Jednakże termin przedawnienia nie może się skończyć wcześniej, niż po upływie 2 lat od chwili, gdy ustanowiono przedstawiciela, albo gdy ustała przyczyna jego ustanowienia.

Art. 279. Bieg przedawnienia przerywa się: 1) przez uznanie wierzytelności ze strony dłużnika; 2) przez wniesienie pozwu, przeproszenie, podniesienie zarzutu potrącenia w procesie, wniosek o nadanie klauzuli wykonalności lub o wszczęcie egzekucji, zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu układowym — wogóle przez każdą czynność w postępowaniu sądowym, rozjemczym lub w postępowaniu przed sądem polubownym, przedsięwziętą przez wierzyciela celem ustalenia, zabezpieczenia lub dochodzenia wierzytelności.

Art. 280. § 1. Po każdym przerwaniu bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo. § 2. Jeżeli przerwanie nastąpiło przez wniesienie pozwu, przeproszenie lub podniesienie zarzutu potrącenia w procesie, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo dopiero od chwili prawomocnego rozstrzygnięcia lub innego zakończenia sporu. Jeżeli postępowanie uległo zawieszeniu na zgodny wniosek obu stron albo wskutek niestawiennictwa obu stron lub jednej z nich, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo z ostatnią czynnością procesową stron lub sądu. § 3. Jeżeli przerwanie nastąpiło przez zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu układowym lub upadłościowym, bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo z chwilą zakończenia tego postępowania.

DZIAŁ XII.

Art. 72—75.

PRZEPISY OGÓLNE.

I. Z d o l n o ś ć w e k s ł o w a .

Rozróżnia się zdolność wekslową czynną i bierną. — Czynna jest zdolnością nabywania praw wekslowych, bierna jest zdolnością zaciągania zobowiązań wekslowych. Kto ma czynną zdolność wekslową ocenia się wedle przepisów prawa prywatnego; ma ją z reguły każda osoba fizyczna, prawna i spółka handlowa. Małoletni, tj. osoby poniżej 21 lat, mają czynną zdolność wekslową i mogą sami we własnej osobie nabywać prawa z weksłu; osoby prawne, spółki handlowe, umysłowo chorzy, a wedle prawa austriackiego i niemieckiego także dzieci poniżej lat siedmiu mogą nabywać prawa wekslowe tylko przez swych ustawowych zastępców (opiekunów, kuratorów, dyrektorów, zarządców).

Bierną zdolność wekslową ma każdy, o ile może zobowiązywać się według przepisów prawa prywatnego. Bez ograniczeń mogą zobowiązania wekslowe zaciągać mężczyźni i kobiety po dojściu do pełnoletności, tj. po ukończeniu dwudziestu jeden lat życia.

Osoby, które nie ukończyły 21 lat, tzn. małoletni mogą się zobowiązywać jedynie za współdziałaniem swych ustawowych zastępców¹⁾). Na równi z nimi stoją ograniczeni są-

¹⁾ Ten współdziałal przedstawia się we formie zezwolenia ojca, lub opiekuna. Zezwolenie ojca, lub opiekuna może być udzielone przed lub po podpisaniu weksłu i nie potrzebuje być uwidocznione na weksłu, może być udzielone ustnie lub pisemnie w innym dokumencie.

Wyjątkowe wypadki wymienione w § 246 u. cyw. austr. i § 110 k. cyw. niemieckiego, w których małoletni mogą się zobowiązywać bez zezwolenia ojca, względnie opiekuna nie mają zastosowania, o ile chodzi o ich zdolność do działań wekslowych, albowiem rozchodzi się tu o ich zasadniczą ogólną zdolność do zaciągania zobowiązań, a nie o wyjątkową, odnoszącą się do pewnych umów, lub pewnej części majątku — zwłaszcza, że z weksłu nie

downie we własnowolności skutkiem np. marnotrawstwa, słabości umysłu. Osoby prawne i spółki handlowe mogą się zobowiązywać jedynie przez swych ustawowych zastępców tak samo osoby pozbawione używania rozumu, osoby zupełnie ubezwłasnowolnione przez sąd, ponadto wedle prawa austriackiego i niemieckiego także dzieci poniżej lat siedmiu.

Osoby poniżej 21 lat tylko wyjątkowo mogą się zobowiązywać bez niczyjego współudziału, a to w wypadku uppełnoletnienia. Niektóre osoby pozbawione są zupełnie czynnej i biernej zdolności wekslowej, np. zakonnicy wedle prawa austriackiego i obowiązującego w byłym zaborze rosyjskim.

Zdolność wekslową bierną musi posiadać zobowiązujący się w chwili podpisu, a przynajmniej w chwili wręczenia weksłu nabywcy.

Okoliczność, że obowiązek jednej osoby dla braku zdolności jest nieważne, nie uchybia zupełnie ważności zobowiązań wekslowych innych osób, których podpisy mieszczą się na weksłu. Jest to tzw. zasada samodzielności i niezależności oświadczeń wekslowych od siebie.

Zarzutem braku zdolności wekslowej można się bronić wobec każdoczesnego posiadacza weksłu; zarzut ten powinien być z urzędu uwzględniony, o ile znany jest sędziemu.

II. Zobowiązania wekslowe osób nie umiejących lub nie mogących pisać.

Art. 75.

W interesie analfabetów postanawia ustawa: a) że za niepiśmiennych lub nie mogących pisać może podpisać się

wynika do czego zobowiązanie się odnosi — tak, że i w tych wyjątkowych wypadkach — potrzeba małoletnim do zaciągnięcia zobowiązań wekslowych zezwolenia ojca, względnie opiekuna. Jedynie w wypadku § 252 u. cyw. austr. małoletni, który prowadzi przedsiębiorstwo handlowe, lub przemysłowe, za zezwoleniem władzy nadopiekuńczej ma zdolność do zaciągnięcia zobowiązań wekslowych. Podług kodeksu cywilnego niemieckiego nawet w tym wypadku małoletni do zaciągnięcia zobowiązań wekslowych potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego.

na wekslu inna osoba, której podpis winien być uwierzytelniony przez notariusza lub władzę gminną z zaznaczeniem, że osoba ta podpisała się na życzenie niepiśmiennego lub nie mogącego pisać. Uwierzytelnienie winno być umieszczone na wekslu lub na przedłużku.

III. Wpływ dni świątecznych na czynności wekslowe i bieg czasokresów.

Art. 72—74.

Rozróżnia się dzień płatności i dzień wymagalności zapłaty. Dzień płatności to dzień uwidoczniiony na wekslu jako dzień zapłaty. Dzień ten zwyczajnie jest także dniem wymagalności zapłaty; jeżeli jednakże dzień ten jest dniem ustawowo uznanym za świąteczny, to dniem wymagalności zapłaty jest najbliższy dzień powszedni.

Również jedynie w dzień powszedni można weksel protestować i przedstawiać do przyjęcia. Jeżeli koniec czasokresu, w przeciągu którego jakaś czynność wekslowa ma być dokonana przypada w święto, czasokres przedłuża się do najbliższego dnia powszedniego. Dni świąteczne przypadające w ciągu czasokresu wlicza się do czasokresów. Wyjątek stanowią czasokresy do przedstawienia wekslu do zapłaty, dla protestu z powodu nie zapłacenia i notyfikacji; tu wszystkie dni muszą być powszednie.

Do czasokresów ustawowych lub we wekslu oznaczonych nie wlicza się dnia początkowego. Dni ulgowych nie zna ustawa ani też sędzia nie może dłużnikom udzielić dni ulgowych.

DZIAŁ XIII.

ROSZCZENIE Z TYTUŁU NIESŁUSZNEGO
WZBOGACENIA.

Art. 76.

Jeżeli posiadacz weksłu nie dochował środków pilności np. weksłu nie protestował, albo nie dochodził swej pretensji przez przeciąg czasu do przedawnienia wymaganego, to zobowiązanie wekslowe zgasło (tz. weksel upadły). Może się zdarzyć, że w takim wypadku wystawca lub akceptant niesłusznie się wzbogaca kosztem posiadacza weksłu a będzie to miało miejsce wtedy, kiedy wystawca otrzymał walutę, a nie dał pokrycia; albo też jeżeli akceptant otrzymał pokrycie, a weksła nie zapłacił. Indosanci zazwyczaj nie mogą się wzbogacić niesłusznie kosztem posiadacza, bo z reguły otrzymują tylko to co dali za weksel. — Aby temu niesłusznemu wzbogaceniu akceptanta i wystawcy zapobiec bierze prawo wekslowe w obronę posiadacza weksłu i przyznaje mu przeciwko nim tzw. skargę z powodu niesłusznego wzbogacenia, mimo, że zobowiązanie wekslowe zgasło wskutek przedawnienia lub zaniedbania kroków zachowawczych. Skarga ta przysługuje wyłącznie przeciwko akceptantowi i wystawcy — przy weksłu własnym tylko przeciw temu ostatniemu. Przeciwko indosantom skargi tej wnieść nie można. Warunkiem skargi: niesłuszne wzbogacenie ze szkodą posiadacza. Nie będzie więc mogła mieć miejsce, jeżeli wystawca waluty nie otrzymał, albo jeżeli dał pokrycie, przeciwko zaś akceptantowi, jeżeli pokrycia nie otrzymał — albo wreszcie jeżeli posiadacz żadnej szkody nie poniósł.

Roszczenie z tytułu niesłusznego wzbogacenia przedawnia się w trzy lata od dnia zgaśnięcia zobowiązania wekslowego.

DZIAŁ XIV.

KOLIZJA USTAW.

Art. 77—84.

1) Zdolność osoby do zaciągania zobowiązań wekslowych ocenia się z reguły według ustaw państwa, którego jest obywatelem, tj. według prawa ojczystego. Wyjątki: a) jeżeli to prawo ojczyste uznaje prawo innego kraju za właściwe, należy je zastosować (np. wedle ustawy angielskiej ocenić należy zdolność wekslową wedle miejsca zamieszkania — zdolność więc Anglika, zamieszkałego w Polsce do zaciągania zobowiązań wekslowych oceniać będziemy wedle ustawy wekslowej polskiej).

b) Kto według swego prawa ojczystego nie ma zdolności wekslowej, mimo to jest ważnie zobowiązany, jeśli podpisał weksel w kraju, według którego ustaw posiadałby zdolność wekslową (np. chociażby cudzoziemiec, podpisujący weksel na obszarze państwa polskiego nie miał zdolności wekslowej według ustaw tego państwa, którego jest obywatelem, będzie ważnie zobowiązany, jeśli tylko według ustaw polskich jest zdolny do zobowiązania się wekslowo). Jednakowoż nie dotyczy to obywatela polskiego, podpisującego weksel zagranicą. Musi on mieć zdolność wekslową wedle prawa polskiego, inaczej zobowiązanie jego będzie nieważne, choćby wedle prawa kraju, gdzie zaciągnął zobowiązanie, miał zdolność wekslową.

2) Formę oświadczenia wekslowego (wystawienia wekslu, przyjęcia, indosu, poręki) ocenia się podług ustaw kraju, w którym oświadczenie zostało podpisane. Wyjątek zachodzi tylko w tym wypadku jeśli obywatel polski zaciągnął zagranicą zobowiązanie wekslowe wobec drugiego obywatela polskiego, w takim bowiem razie wystarczy, jeżeli zachowaną zostanie forma, jaką przepisuje ustawa polska.

Formę i terminy protestu tudzież formę innych czynności, potrzebnych do wykonania lub zachowania praw wekslowych (przedstawienie weksłu do przyjęcia lub zapłaty, notyfikacja) ocenia się podług ustaw kraju, w którym protest ma być dokonany lub czynność przedsięwzięta.

3) Ważności późniejszych oświadczeń wekslowych, dokonanych na obszarze jakiegoś kraju nie uwłącza okoliczność, że poprzednie oświadczenia wekslowe, dokonane poza granicami jego, nie odpowiadają przepisom miejsca ich dokonania, byleby odpowiadały przepisom ustawy kraju, w którym zostało podpisane późniejsze oświadczenie. Jeżeli więc wystawiono we Francji weksel, który jest nieważny wedle prawa francuskiego, dla braku wymogów przepisanych tym prawem, natomiast z zachowaniem przepisów polskiej ustawy wekslowej, a potem weksel ten w Polsce akceptowano i indosowano, osoby, które weksel akceptowały i indosowały będą odpowiadały wekslowo, aczkolwiek sam weksel jest nieważny wedle ustawy francuskiej i wystawca ze swego podpisu zobowiązany nie będzie.

Skutki zobowiązania akceptanta weksłu określa prawo miejsca płatności weksłu, innych osób na weksłu podpisanych prawo kraju w którym podpisały.

Terminy wykonywania zwrotnego poszukiwania określa prawo miejsca wystawienia weksłu. To prawo rozstrzyga też o tym, czy posiadacz weksłu trasowanego nabywa wierzytelność, która była podstawą wystawienia weksłu. Wedle prawa polskiego prawo z weksłu jest oderwanym od wierzytelności, będącej podstawą wystawienia weksłu. Posiadacz weksłu nabywa zatem jedynie wierzytelność z samego weksłu, chyba, że zachodzi bezpośredni stosunek między dłużnikiem a wierzycielem z weksłu, np. między wystawcą a akceptantem.

Prawo polskie wekslowe (art. 26 i 39) stanowi, że przyjęcie może być ograniczone do części sumy wekslowej oraz, że posiadacz jest zobowiązany do przyjęcia zapłaty części-

wej. Te zasady obowiązują, jeżeli weksel jest płatny w Polsce. Jeżeli prawo jakiegoś kraju stanowi o tym inaczej, to rozstrzyga ono, jeżeli weksel jest płatny w tym kraju.

Prawo kraju płatności weksłu określa też środki, jakie należy przedsięwziąć w razie zaginięcia lub kradzieży weksłu.

D Z I A Ł X V.

PROTEST.

Art. 85—95.

Protest wekslowy jest to dokument publiczny stwierdzający, że pewnej czynności przepisanej ustawą do zachowania praw wekslowych dokonano, nie uzyskano jednakże należnego świadczenia wekslowego.

Rozróżnia się: a) protest z powodu nie przyjęcia, b) protest z powodu nie zapłaty, c) tzw. protest perkwirycyjny, stwierdzający, że osobie mającej w przechowaniu oryginał weksłu, przedstawiono wtóropis, lub odpis i zażądano wydania oryginału, a ona temu żądaniu odmówiła, d) tzw. contra protest, jeżeli weksel przedstawiono do zapłaty przyjmcy przez wyręczenie, a tenże nie chce płacić, e) protest z powodu odmówienia umieszczenia daty, gdy przy weksłu terminowo-okazowym, albo przy weksłu, który wskutek szczególnego zastrzeżenia ma być przedstawiony do przyjęcia w czasokresie oznaczonym weksel przyjęto, jednakże odmówiono umieszczenia daty, f) tzw. protest na wiatr, gdy osoby przeciwko której protest ma być założony nie zastano w lokalu względnie mieszkaniu, g) tzw. protest deklaracyjny w wypadku, kiedy osoba przeciw której protest ma być dokonany, jest identyczną z osobą, która żąda protestu, np. weksel umiejscowiony zapomocą indosu przechodzi w ręce domicyliata; domicyliat powinien dokonać protestu przeciw-

ko sobie samemu, aby zachować regres do wystawcy i poprzednich indosantów; protest taki stwierdza, że u niego nie ma pokrycia dla wekslu; stąd nazwa deklaracyjny.

Protest jest warunkiem dochodzenia praw przez posiadacza wekslu w drodze regresu przeciwko poprzednikowi, nie potrzeba zaś protestu dla zachowania roszczenia głównego przeciwko akceptantowi. Nawet, aby zachować prawo dochodzenia swych praw przeciwko poprzednikom nie potrzeba zakładania protestu w przypadku wdrożenia postępowania układowego, lub ogłoszenia upadłości trasata, lub wystawcy wekslu, który zabroniono przedstawiać do przyjęcia wreszcie w przypadku klauzuli „bez protestu“. Jeżeli założono protest z powodu nieprzyjęcia nie potrzeba przedstawiać do zapłaty i zakładać protestu z powodu niezapłaty. Protest sporządza notariusz. Notariusz może posługiwać się pomocnikami, których Prezes Sądu Okręgowego na wniosek notariusza do tego upoważni. Za działalność w tym zakresie odpowiadają solidarnie. Minister Sprawiedliwości może w porozumieniu z Ministrem Poczty i Telegrafów wprowadzić sporządzanie przez urzędy pocztowe protestów, ale tylko z powodu niezapłacenia wekslu.

Dopełnienia czynności zachowawczych nie można udowodnić w inny sposób, aniżeli zapomocą protestu, i w tym znaczeniu jest protest aktem formalnym; dowód, że stwierdzone w proteście okoliczności są niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy jest dopuszczalny, np. że weksel nie był przedstawiony trasatowi, co stwierdza protest, albo, że trasat był cały dzień w domu itp.

Protest zawiera:

1) nazwisko osoby, która żąda protestu, oraz osoby — przeciw której protest ma być dokonany;

2) stwierdzenie, że osoba, przeciw której protest jest skierowany — nie uczyniła zadość wezwaniu do niej wystosowanemu, wraz z jej oświadczeniem, albo stwierdzenie, że

jej nie zastano, albo że nie można było odnaleźć lokalu jej przedsiębiorstwa lub mieszkania;

3. oznaczenie miejsca i dnia, w którym wezwanie wystosowano lub bezskutecznie usiłowano wystosować;

4. oznaczenie, ile i jakie egzemplarze weksłu przedstawiono;

5. podpis organu, sporządzającego protest, pieczęć urzędową i liczbę porządkową protestu.

Jeżeli trasat zażąda, aby mu weksel nazajutrz przedstawiono powtórnie do przyjęcia, należy żądanie takie zaznaczyć w proteście. Brak którego z wyżej przedstawionych wymogów powoduje nieważność protestu tylko wtedy, jeśli sędzia oceni, iż wymóg ten jest tak istotny, iż protest, który go nie zawiera, jest nieważny. Przedstawienie weksłu do przyjęcia lub zapłaty, wezwanie do wydania egzemplarza lub oryginału, tudzież wszystkie inne czynności zachowawcze przedsiębrać należy w miejscu wskazanym na wekslu, a dopiero w braku oznaczonego miejsca w lokalu przedsiębiorstwa, a gdyby nie można było odszukać takiego lokalu — w mieszkaniu osoby, do której wezwanie ma być wystosowane. W innych miejscach tylko za zgodą stron.

Organ sporządzający protest, obowiązany jest do czynienia poszukiwań i wywiadów za lokalem przemysłowym, względnie mieszkaniem danej osoby, do której wezwanie ma być skierowane; jednakże środków i sposobów tych poszukiwań ustawa nie podaje w szczególności, nie nakazuje czynienia wywiadów u miejscowej władzy policyjnej. W razie zaniedbania tych poszukiwań organ sporządzający protest odpowiada za szkodę. Zaniedbanie poszukiwań nie czyni protestu nieważnym, jeżeli tylko stwierdzono w nim, że lokalu przedsiębiorstwa, ani mieszkania, nie można było odnaleźć.

Protest wypisuje się nie na osobnym dokumencie, lecz na odwrotnej stronie weksłu, albo na połączonej z nim karcie. Dla uniknięcia nadużyć w szczególności wpisywania nowych indosów przepisuje ustawa, że jeżeli protest umieszcza się na

odwrotnej stronie weksłu, a nie ma na niej żadnych oświadczeń, należy zacząć spisywanie protestu od brzegu, jeżeli zaś są na niej jakie oświadczenia, to po ostatnim indosie. Jeżeli się umieszcza protest na karcie dodatkowej, to należy kartę tę połączyć z wekslem w ten sposób, aby nie było wolnych miejsc na odwrotnej stronie weksłu, a połączenie weksłu z kartą dodatkową było przypieczetowane stemplem urzędowym, lub przepisane treścią aktu protestowego. Mimo, że wezwanie skierowane jest do większej liczby osób wystarcza jeden protest.

Przy wtóropisach i kopiach sporządza się protest tylko na jednym egzemplarzu, lub oryginale — na innych robi tylko organ sporządzający protest, uwagę, w której oznacza egzemplarz, na którym sporządzony został protest.

Protest może być umieszczony także na odpisie, względnie połączonej z nim karcie dodatkowej, a to w przypadku:

a) protestu perkwirycyjnego, gdy osoba przechowująca oryginał odmówi jego wydania;

b) jeżeli weksel zostanie częściowo przyjęty, to sporządza się odpis weksłu ze wszystkimi indosami i na tym odpisie sporządza się protest, zaś na oryginale zaznacza się tylko sporządzenie protestu. Ten ostatni przepis uzasadniony jest tym, że posiadacz, gdyby nie było odpisu byłby pozbawiony dysponowania wekslem, gdyż tegoż musiałby użyć do poszukiwania zwrotnego nieprzyjętej części sumy wekslowej, nadto poprzednik jego ma prawo żądać w przypadku zapłaconia nieprzyjętej przez trasata sumy — odpisu weksłu i protestu, który mu jest potrzebny do dochodzenia swych praw w drodze regresu na poprzednikach. Dlatego umieszcza się protest na odpisie nie na oryginale.

Co do sposobu sporządzania protestu na odpisie obowiązują te same przepisy, jak co do sporządzania go na oryginale weksłu.

Organ sporządzający protest ma ustawowe pełnomoc-

nictwo do odbioru zapłaty i pokwitowania, a nawet obowiązany jest do tych czynności.

W przypadku takiej zapłaty koszty tego organu ponosi osoba, przeciw której protest miał być dokonany.

Jeżeli organ sporządzający protest nie zastanie osoby, do której wezwanie ma być wystosowane w jej lokalu, lub mieszkaniu, powinien tam pozostawić zawiadomienie o dokonaniu protestu. Zawiadomienie to powinno zawierać nazwisko i miejsce zamieszkania posiadacza weksłu, nazwisko wystawcy i trasata, sumę wekslową, termin płatności oraz nazwisko i lokal urzędowy organu, sporządzającego protest. Chodzi tu o wywarcie przymusu moralnego na osobę, przeciwko której protest jest skierowany a której nie zastano w domu — by zobowiązania swego dopełniła.

Organy sporządzające protesta obowiązane są do przechowywania osobno odpisów, które mają być zaopatrzone liczbą porządkową i składane w porządku chronologicznym, w jakim zostały dokonane. Można żądać zwykłych lub uwierzytelnionych odpisów z tych dokumentów. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia określi termin, po którym odpisy te mogą być zniszczone.

DZIAŁ XVI. WEKSLE ZAGINIONE.

Art. 96—100.

Ponieważ prawo wekslowe łączy się ściśle z papierem, do którego jest przywiązane, przeto posiadacz weksłu w razie zaginięcia papieru, np. zgubienia, spalenia, ukradzenia weksłu narażony jest na utratę prawa. Aby temu zapobiec w szczególności, aby mimo zaginięcia papieru, zachować dla posiadacza prawo, jakie mu by przysługiwało, gdyby weksel nie zaginął, z drugiej strony, aby osoba trzecia nie zrobiła użytku z weksłu, który np. znalazła albo ukradła, istnieje

w prawie wekslowym możliwość żądania uznania zaginionego weksłu za umorzony, tzw. amortyzacja weksłu; posiadacz na skutek tego żądania po przeprowadzonym postępowaniu, może uzyskać orzeczenie amortyzacyjne, na podstawie którego może wszelkie prawa z weksłu wykonać, tak jak gdyby mu ten nigdy nie zaginął. Orzeczenie to jest surogatem weksłu dla posiadacza.

Prośbę o uznanie weksłu za umorzony należy wnieść do sądu grodzkiego miejsca płatności weksłu, do którego należy przeprowadzenie całego postępowania i wydanie orzeczenia. Do wniesienia prośby uprawniony jest ten komu weksel zaginął a ma w tym interes prawny, by weksel umorzono. W podaniu należy podać: a) istotną treść weksłu, b) uprawdopodobnić utratę weksłu i interes prawny, który uzasadnia żądanie umorzenia.

Uprawdopodobnienie utraty weksłu i interesu prawnego w umorzeniu — ma na celu przeszkodzić nadużyciom, by osoba trzecia, która weksłu nie zgubiła, nie uzyskała umorzenia weksłu i nie nabyła w ten sposób praw, które jej zupełnie nie przysługują. Postępowanie w celu uzyskania weksłu za umorzony jest jawne. Sąd ogłasza w Monitorze Polskim wezwanie, aby ten kto weksel zaginiony posiada zgłosił się w przeciągu dni 60 i okazał sądowi weksel. Te 60 dni liczy się od dnia płatności weksłu, a gdyby wniosek uczyniono po płatności lub gdyby termin płatności w weksłu nie był oznaczony od dnia ogłoszenia. W toku postępowania mogą zajść dwie ewentualności, albo nikt się nie zgłosi i wtedy sąd wydaje orzeczenie umarzające weksel, albo posiadacz weksłu się zgłosi i wtedy sąd po przesłuchaniu interesowanych i po okazaniu weksłu odsyła obie strony na drogę prawa. Aby zapobiec, by jeszcze przed wydaniem orzeczenia trasat lub dłużnicy weksłowi nie wykupili weksłu od osoby która tenże weksel znalazła lub ukradła, zawiadamia sąd o wdrożeniu postępowania i jego wyniku trasata i wszystkich dłużników a każdy z nich, jeżeli po takim zawiadomieniu

płaci weksel — czyni to na własne niebezpieczeństwo, w szczególności naraża się na to, że będzie musiał jeszcze raz zapłacić; wolno mu jednak sumę wekslową złożyć do depozytu, co ma taki skutek, że od zobowiązania zostaje zwolniony. Proszący o umorzenie weksłu może już w czasie postępowania amortyzacyjnego, jeżeli termin płatności zapadł, żądać zapłaty za zabezpieczeniem od akceptanta lub złożenia sumy wekslowej do depozytu sądowego, a jeżeli akceptant lub w braku przyjęcia trasat odmówi temu wezwaniu, może już w czasie tegoż postępowania na podstawie odpisu weksłu i sporządzonego na nim protestu — poszukiwać praw regresowych na wystawcy i indosantach.

T Y T U Ł II. WEKSEL WŁASNY.

Art. 101—104.

Weksel własny jest mniej skomplikowaną formą weksłu, jak weksel trasowany. Występują tu bowiem nie trzy, ale dwie osoby. Nie ma trasata; sam wystawca przyrzeka zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej. Jak weksel trasowany musi i weksel własny zawierać nazwę weksel, oznaczenie terminu płatności, oznaczenie miejsca płatności, nazwisko wekslobiorcy (remittenta), oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu, podpis wystawcy. Ponieważ nie ma trasata, weksel taki nie zawiera polecenia tylko przyrzeczenie zapłaty oznaczonej sumy. Rolę, jaką spełnia przy wekslu trasowanym akceptant, spełnia przy wekslu własnym wystawca, on jest tutaj głównym dłużnikiem, a odpowiedzialność jego jest taka sama jak odpowiedzialność akceptanta weksłu trasowanego. Wszystkie postanowienia o wekslu trasowanym odnoszą się także do weksłu własnego, o ile z istotą tegoż weksłu nie stoją w sprzeczności.

Weksel taki można indosować pod tymi samymi warun-

kami i skutkami co weksel trasowany. Dopuszczalną jest przy nim poręka wekslowa; nie ma natomiast przedstawienia do przyjęcia, bo tu sam wystawca przyrzeka sumę wekslową zapłacić. Jeżeli weksel własny jest płatny w pewien czas po okazaniu, powinien być jedynie przedstawiony wystawcy do zaznaczenia wizy. Czasokres po okazaniu zaczyna biec od daty wizy, podpisanej przez wystawcę. Jeżeli wystawca od mawia umieszczenia wizy lub daty, posiadacz winien założyć protest, a od daty protestu zaczyna biec termin, w jakim po okazaniu weksel jest płatny.

Oczywistą jest rzeczą, że nie może być mowy o akceptowaniu weksłu własnego a także o przyjęciu przez wyřczenie.

Weksel własny przedstawia się do zapłaty wystawcy, a do zapłaty tej odnoszą się te same przepisy co do weksłu trasowanego. Zwrotne poszukiwanie może mieć miejsce dopiero po przedstawieniu do zapłaty weksłu wystawcy albo przed płatnością, w razie niepewnej jego wypłacalności i zazwyczaj dopiero po założeniu protestu (wyjątek konkurs do majątku wystawcy i klauzula bez protestu). Wystawca przy zwrotnym poszukiwaniu nie jest zwrotnie zobowiązany, bo jest dłużnikiem głównym. Przy zapłacie przez wyřczenie wystawca nie może umieszczać adresu w potrzebie, ani być wyřczycielem. Nie mają zastosowania przy wekslach własnych wtóropisy i dlatego nazywają się one solą wekslami, a gdyby przy wekslu własnym wystawiono kilka egzemplarzy ponumerowanych, jako pierwszy, drugi — każdy z nich uchodziłby za odrębny weksel — natomiast można sporządzać odpisy weksłu własnego. Przy przedawnieniu, roszczenie przeciwko wystawcy przedawnia się w przeciągu 3-ch lat.

Roszczenie z tytułu niesłusznego wzbogacenia dopuszczalne przeciwko wystawcy. Protest z powodu niezapłaty lub niepewnej wypłacalności zakłada się przeciwko wystawcy. Uznanie weksłu za umorzony, jak przy wekslu trasowanym, również postanowienia art. 10 o wekslu in bianco.

WZÓR WEKSLU TRASOWANEGO WRAZ Z AKCEPTEM, INDOSEM
I POKWITOWANIEM

 WEKSEL NA 600 ZŁ.	<p><i>Lwów, 8 lutego 1925. Na zł. 525.—</i></p> <p><i>8 maja 1925 zapłacisz Pan za ten pierwszy weksel na zlecenie p. A. Wańkowskiego kwotę złotych pięćsetdwadzieścia pięć, wartość w rachunku i wstawisz Pan na rachunek wedle zawiadomienia.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>F. Kielkowski</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Pan</i> <i>Mateusz Lizoń</i> <i>we Lwowie.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>przyjęto</i> <i>Mateusz Lizoń</i></p>
--	---

WZÓR WEKSLU TRASOWANEGO WRAZ Z AKCEPTEM, INDOSEM
I POKWITOWANIEM

(odwrotna strona)

<p><i>Pour acquit.</i></p> <p><i>8 maja 1925</i> <i>C. Kobler</i></p>	<p><i>Zamiast mnie na zlecenie p. C. Koblera, wartość otrzymałem</i></p> <p><i>Lwów, 10 lutego 1925</i></p> <p><i>A. Wańkowski</i></p>
---	--

WZÓR WEKSLU WŁASNEGO

	<p><i>Lwów, 1 lutego 1925</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Na zł. 1.200.—</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Dnia 1 lipca 1925 zapłać za ten jedyny weksel na zlecenie p. Jana Biela sumę tysiąc- dwieście złotych. Wartość w gotówce otrzy- małem.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Alfred Limański</i></p>
<p>WEKSEL NA 1200 ZŁ.</p>	

SKALA OPŁAT STEMPLOWYCH OD WEKSLI

przy sumie wekslowej do zł.	wynosi stawka zł.
30	0.10
60	0.20
90	0.30
120	0.40
150	0.50
210	0.70
300	1.—
400	1.20
500	1.50
600	1.80
700	2.10
800	2.40
900	2.70
1.000	3.—

Od każdego dalszego tysiąca przypada opłata 3 zł, przy czym niecały tysiąc liczy się za cały. Ponadto opłaca się 10%-owy dodatek.

WZÓR LISTU Z NOTYFIKACJĄ

..... dnia

Niniejszym zawiadamiam Pan..., że poniżej opisany weksel z powodu niezapłacenia został zaprotestowany:

Miejsce wystawienia

Kwota

Dzień płatności

Akceptant

Wystawca

Zyranci

Miejsce płatności i nazwisko domicyliata

Adres w potrzebie

Koszty protestu i notyfikacji wynoszą

zł. gr.

z poważaniem

Lpw. 18172

PROTEST WEKSŁOWY

spisany w Boryslawiu w sobotę, dnia siedmnastego stycznia roku tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego przez Dra Franciszka Kędzierskiego zastępcę notariusza Władysława Janiszewskiego w Drohobyczu — na żądanie Banku Dyskontowego Warszawskiego, Ekspozytury w Boryslawiu.

Wekslu powyższego wystawczyni Fani Samet do zapłaty okazać nie mogłem, gdyż jej w domu nie zastałem.

Wskutek czego dla braku zapłaty, protest ten założyłem z tym, że w mieszkaniu jej pozostawiłem zawiadomienie o dokonanym proteście.

NALEŻYTOŚĆ

a) <i>czesne</i>	6 zł
b) <i>stempel</i>	2 „
c) <i>dorożka</i>	6 „
d) <i>podatek kom.</i>	1 „

razem . . . 15 zł

Dr. Franciszek Kędziński m. p.

Zastępca notariusza Janiszewskiego w Drohobyczu,
mianowany dekretem Sądu Okręgowego o. IV w
Przemyślu z dn. 19. IV. 1924 r. Prez. 1034/10 N/24

DEWIZY.

Weksle opiewające na obcą walutę i płatne za granicą nazywa się dewizami.

Na kursy dewiz wpływa w pierwszym rzędzie import i eksport towarów. Jeżeli eksport do jakiegoś państwa przewyższa import, kursy odnośnych dewiz będą niższe, jeżeli natomiast import z jakiegoś kraju przewyższa eksport, kurs dewiz okaże tendencję zwykłą.

Dewizy są na równi z walutami przedmiotem arbitrażu.

W Polsce istnieje reglamentacja dewizowa, której celem jest przeciwdziałanie odpływowi kapitałów za granicę.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

**z dnia 27 czerwca 1936 Nr 49 poz. 358 Dz. U. R. P.
o sporządzaniu przez urzędy i agencje pocztowe
protestów weksli.**

Na podstawie art. 95 prawa wekslowego (Dz. U. R. P. z 1936 Nr. 37, poz. 282) zarządzam co następuje:

§ 1. Urzędy i agencje pocztowe sporządzają protesty weksli z powodu niezapłacenia sumy, nie przewyższającej 2.000 zł.

Urzędy pocztowe, wymienione w załączniku do rozporządzenia niniejszego sporządzają protesty z powodu niezapłacenia weksli bez ograniczenia sumy.

§ 2. Urzędy i agencje pocztowe nie mogą sporządzać protestów weksli, jeżeli:

a) weksel jest wystawiony w języku innym, aniżeli państwowym; na obszarach, wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724), mogą być sporządzane protesty weksli, wystawionych w językach, podanych w tym artykule, a na obszarze województw: poznańskiego, pomorskiego i śląskiego — weksli, wystawionych w języku niemieckim.

b) weksel jest wystawiony zagranicą lub na walutę zagraniczną;

c) weksel jest wystawiony na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, choćby w walucie polskiej;

d) weksel jest zaopatrzony adresem w 1: trzebie lub przyjęciem w potrzebie;

e) protest ma być sporządzony przy przedstawieniu kilku egzemplarzy tego samego wekslu albo przy przedstawieniu oryginału i odpisu weksla.

§ 3. Urzędy i agencje pocztowe sporządzają protesty weksli we wszystkich miejscowościach województw: pomorskiego, poznańskiego i śląskiego, na terenie zaś pozostałych województw tylko w tych miejscowościach, w których siedzibę ma urząd lub agencja pocztowa.

Urzędy nadawcze winny na żądanie informować, czy w miejscowości, gdzie ma być dokonany protest, jest urząd lub agencja pocztowa.

§ 4. Warunki przyjmowania i przesyłania w listach zleconych weksli przeznaczonych do protestu określa ordynacja pocztowa.

WYDAWNICTWA
PRAWNICZE
KSIĘGARNI

ST. MALINOWSKIEGO

Lwów, ul. Batoiego 1. 2.

Polski kodeks karny z dnia 11 lipca 1932 r.

Kodeks zobowiązań rozporz. Prez. Rzp. z dn. 27.
X. 1933 r. z uzgodnien. min. Rol. i Ref.
Rol. z dnia 25. VI. 1934 r.

Laniewski Sobolewski Przesłępstwa przeciwko
bezpieczeństwu państwa Rozporządzenie prez.
Rzeczpos. z dnia 24. X. 1934 r. tekst i ko-
mentarz.

Laniewski Sobolewski Ustawa o amnestji z dn.
2. 1. 1936 r. Tekst i komentarz wraz z orzecz-
nictwem Sądu Najwyż.

Chirowski Pisarski Podatek od nieruchomości de-
kret Prez. Rzeczpos. z dnia 14. 1. 1936 r. wraz
z ustawą z dnia 24. 3. 1933 r. tekst i komen-
tarz.

Górniak St. Prawo wekslowe i czekowe
ustawy z dnia 26. 4. 1936 r. wraz
z komentarzem.